КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(С В Е Т)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУЬЛА 1923 ШЕРА ДЕНЗ № 62 (4553). ШОАТТА, 23 май 1970 ш. Мах 2 кап.

20 МИЛЛИОН ТОНН МЕХКДАЬТТА ДАККХАРА

«ОКТЯБРЬНЕФТА» МЕХКДАЬТТА ПРОМЫСЛОВИ УПРАВЛЕНЕ БОЛХЛОЙ ИНЖЕНЕРИЙ, ТЕХНИКИЙ, ГIУЛАКХЕРЧА НАЬХА КОЛЛЕКТИВО НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР БЕРРИГАЧА МЕХКДАЬТТАХОШКА ДАЬ КХАЙКАРАЛ

Нохч-ГIалгIай АССР-а мехкдаьттахой, беррита советски нах санна, сийлениг накъабалкхар В. И. Ленин вах бIаь шу дузуча дезача цIейна, Ханна хьалха, 16-ча апреле, кхоачаидар тIаййиз социалистически декхараш, планиз лаьрхIачул сонгIа даьккхар 127,6 эзар тонн мехкдаьтта.

Уж къахьегама толамаш доахача лиэза накъа лаьцад «Октябрьнефть» НПУ мехкдаьттахоша, ханна хьалха, 5-ча апреле, кхоачашдьад цар социалистически декхараш, планал сонгIа даьккиза мехкдаьтта 32,7 эзар тонн я. Укх шера хьалхарча бкъ бетта продукцене реализаци яра плани 114,4 процента къахьегама оасарле лаккхьара задани 111,2 процента кхоачашьвьй, планах лаьрхIачул сонгIа пачхахьа кхенна баь пайда 675 эзар сом ла. Мехкдаьтта даккхара пхе бетта план 14 мае кхоачашьвьй. Ер бутт чакхбалалехьа планал лаьрхIачул сонгIа хиккха лаьрхIа мехкдаьтта 44,2 эзар тонн я.

Юбилейни социалистически яхьа эгара динагIа къахьегама толамаш даьхар мехкдаьттеи гази йоакхача мастераш А. Л. Ананьева, И. А. Промина керте латтача бригадий коллективашен скважинашта лаьттан кIалха ремонт еча И. М. Петрученкос, скважинашта капитальни ремонт еча мастера Н. А. Крымревос кулгалдеча бригадашен.

Оаха хьетаду тха къахьегама толамаш ахь а динагIа хила йиш хилари, мехкдаьттахой болха тIе нийса заиза ямы а резеваш хилари.

Республикий промыслашка, болх на беш лаьттан хул эксплуатацонни скважинаш, ханнахьа болх бе йолалийтан керда скважинаш, болх беш лаьтта скважинаш болх бе йолалийтара, ха тулийтиш моттигаш а нийсаду, скважинашта лаьттан кIалха ю ремонти капитальни ремонта шай ханнахьа ян. кIезига йоакхо ю мехкдаьтта даккхара процессашта интенсификаци яра йола мероприятеш чакхъахара гIулакха, управлене структура эргаякххара.

1970 шу республикерча мехкдаьттахошта IалашагIе чIоагIа лоархIаме да, хIана аьлча Грозненски мехкдаьтта промышленность хьахилча дензэ тара хьалха 20 миллион тонн мехкдаьтта довккхарга укх шера. Из къахьегама толам бахка вIашагIехьдарга болхлоша, инженерно-технически болхлоша, республика дуккха эзараш болча мехкдаьттахой ерригача коллектива хьинар ахо ца деш творчески къахьеге.

Хьамсара новкъостий! оаха, «Октябрьнефть» НПУ болхлоша, инженерно-технически болхлоша, гIулакхерча наха Грозненски мехкдаьтта доахка промышленность дегIайэллара гIаргIерта къа а хьегаш, тIахьех республикера беррига мехкдаьттахой сихагIа 20 миллион тонн мехкдаьтта даккхара йолча яхье балара.

Цу яхье даьнача оаха хьоасам лоаттабергба 20 миллион тонн мехкдаьтта даккхерча деррига технико-экономически хьоахамаш тоадаран йола сийлен вахта дIаяхьара, тIаййца социалистически декхараш ханна хьалха кхоачашдьра, укх шера планах лаьрхIачул сонгIа Дахьенна бIаь эзар тонн мехкдаьтта даккха.

Оаха тIаьай керттера декхар лоархI эксплуатационни мехкдаьтта скважинах пайда эшар тоадела, пайда ца луш йола скважинаш дIаяхар, бурув теха йистельния скважинаш сихагIа карвераяр:

— Скважинашта эксплуатацеи яра коэффициент даккхьарди цар ремонт на еш йоакха ха йIаяхь яра тIаерзаш мероприятеш чакхьяхар;

— Мехкдаьтта даккхара процессашта интенсификаци яра йола тайп-тайпара геолого-технически мероприятеш чакхьяхар;

— Боахамашка газах пайда эшар лаххьдар;

— Шерра юкъехьа еза автоматически телемеханически, скважинаша беча балха гаьмара тIаьхожам лоаттабергбола гIулакх;

— Ремонт еш йоакха ха лоацъяра чогих тоайбеза лаьттан кIалха скважинашта ремонт ечу нитта скважинашта капитальни ремонт ечу бригадай болх, лаккъе еза скважинашта еча ремонта дикал, лекде деза кунга дIадолар. массайола тайпа ремонт графикал хьалха ить лекяна еш;

— ДIахо а эргаякка еза производства структурен управленеш;

— Цахадаш нийса лелае еза производственни, технологически, къахьегама дисциплина, кIеидаь дIадаккха деза болх ца беш лаьттарга, пачхахьалкхенна пайда ца луш балха хи зеньа бовларгIа, кIезигагIа хилийта беза балхара дIа-яха бувлаш хувцалу нах.

Тха, «Октябрьнефть» НПУ болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхера нах тешаш да республикерча мехкдаьттеи гази йоакхача болхлоша тха кхайкарал дог раьза-а хиина тIаьшаргхилараха планал сонгIа мехкдаьтта даккхара чурча резервах динагIа пайда эарсгхиларахи.

1970 ШЕРА 13-ча МАЕ «ОКТЯБРЬНЕФТЬ» НПУ БОЛХЛОЙ, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКИ БОЛХЛОЙ, ГIУЛАКХЕРЧА НАЬХА ЮКЪАРЧА СОБРАНЕ МАССАВА РАЬЗА А ВОЛАШ ТIАЙИЦАР КХАЙКАРАЛ.

ТIАЙЙЦА ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАРА — КЪАЬСТТА ТЕРКАМ

ДIаузаш лотт, пятилетка тIеххьарча шера денош. Нохч - ГIалгIайчен колхозий совхозий коллективашка чIоагIа къоасам лотт цун задачаш кхоачешьяре. Общественни производства ерригача участкаш цхьадела толамаш даьхад колхозхоша, совхозий болхлоша, юрта боахама специалистеша. Лаьтта леладерьша юбилейни шерарча хьукъьма лард еллай, совек укх хана кинмачул лаккагIа а хьаййба продукташ яхарен уж пачхахьалкхенга йохкарен темпаш.

Къча тайпара хила йиш а яц гIулакх, хIана аьлча лакха де юбилейни шера вай колхозий совхозий фермай къахьегамхоша тIаййца социалистически декхараш. Цар лаьрхIад пачхахьалкхенна 31 эзар тонн дуьлк, 60 эзар тонн шура, 50 миллион фуъ дохка.

Денна дош кхоачашдеш даргдац. Долча хьайбаш леладерий декхар да болх ю а динагIа бер, производства чераде резерваш гучеяхар, цара хьетамца пайда хилар, белхе чоакхале еш доле деррига кхоачамбоацарош дIадохар.

Из хьетадаш ба вай дукхагIа бола хьайбаш леладераш. Цудуьва ерригча республикни хьайбиеча совхи укх завечун гамма динагIа лел вайцига дулх, шура, фуаш мудара а уж пачхахьалкхенге доакара а гIулакх. Дукхиа а дукхагIйолча колхозий совхозий фермай коллективаше юлцаш кхоачешду шоаш тIаййца лакха декхараш. Хьетамце вIаштIехьбовиц къахьегам. Царех лаьрхIа довар да Шелковски вайона боахамаш, 16-гIа мей тIаьхьоваш 87 процент кхоачашьяй цар хьалхарча ах шера пачхахьалкхенга шура йохкара план. Къаьстта дика болх бу цу вайона «Путь к коммунизму» яхача колхозе шурий-товарни ферма коллектива. ДIадахача шера а толамаца кхоачешйна цо хьайбай продукташ ахаре а уж пачхахьалкхенга йохкара а план. Ер шу делуш рапорт деннад шура вуктаре пхе шера план кхоачашьярех. Толамца кхоачашьо ферма плани тIаййца социалистически декхараш укх шера а. 455 килограмм шура анххай уххьаса апрель бетта чекьера лаьрхIача хIара IаттагIара.

Дика лел шура веккара а ю пачхахьалкхенга йохкара план кхоачашьяра а гIулакх Сунженски, Назрански, МалгIабика районий боахамашка. Цонех хьалхарча шир раьоне 72 процент кхоачашьяй шура йохкара ах шера план, кхавлагIчуй — 71 процент.

Пачхахьалкхенга дулх доккара план толамца кхоачашьо массала, Ножай-Юртан Урус-Мартанан районий боахамаша. Цар ах шера планне дикка сонгIа доккад дуьлк бетта ах беттан.

Нагаьха санна республика арригача фермай коллективашаш нитта болх боре, хьайбаш продукташ дукхха а дукхагIа йохкарьо вай Амма латташ доле гIулакх пачхахьалкхенга дулки шураш йоккара ах шера план республика кхоачеш ца яра кхарам болеш да Дукхачо колхозашен совхозашен беттагаве беттига кхоачашьяц хьайбай продукташ махе а уж пачхахьалкхенга йохкара а планаш, кIезига моттигаш ю дулка комбината эсала гIийла, партиIа дозал доьца доккан дIаьутлаван. Болх нитта эсала тилара баьшна да дукхачо хьайбаш леладерш фермай коллективашке бе болгIIача тайпара болх ца бар. ЦхьайолчIа фермай кулгалхоша, специалисташа, доарашна, скотникаша бахе бахтекхаме ца уггаш лелабар.

Гаттара ясала латт пачхахьалкхенга шура а дулх а доккара гIуланз Грозненски района боахамашка. Ерригача республике пачхахьалкхенна дIачулуча шурах кхоалагIа декъа шо луш йолча цу района колхозашен совхозашен укх шера 16 май тIаккхачаш 44 процент маро кхоачашьяьнац шура йохкара ах шера план, кхатхьа 56 процент кхоачашьвьй дулх доккара план.

Пятилетка тIеххьарча шера хьалхара ах бутт чакхбоалаш латт. ХIанз денз цкъа бутт сонгIа ла аьлча ах шера баьча балха итогаш ергье хьайбаш леладераша. Уж дика хиийтара вариагIбоала беза хIанз беррига хьайбаш леладераш. Цхьанкха а ферма хила йиш яц шой плана тIаййца социалистически декхараш кхоачаш ца деш.

Цу гIуланка мел эшар долеш я вай колхозий совхозий фермай коллективаш. Кхоачам боллаш да массанахь а продуктивни хьайбаш кхи мел эшар. ХIанз доаран шортта доакхар долча дегIанаяшка дамаче хана тоpa я хьайбаш леладерий шоай доахен продуктивность лаккъе, шура дукхагIа якха, дулх дукхагIа тIаккхетийта, продукцега дIадолар лозде, цу чоххьаш IаIн бIаьстийн шоашта тIадаца пачхахьалкхен декхар тIера дIадаккха.

Ферма да коллектив а, Цор тийша я доакама цу шура, царна тIаккхета дулх, хьайбаккха ерригага продукци. Цудуьва ца декхарийна я хIара беллаеча, хIара денна дика, тьоккана болх бергбола, цун къахьегама оасарле ачхаь хургбола, це декхараш толамца кхоачашдергдоло. хьайбашкара хьайбаш болле продукци айсамьеккхтаре денна къоасам лоаттабергбола гIулакх вIаштIехьдекхна. Доагап лортгIа доакшидар, царна сирахь доакьвй далар, хинаьха тух дидлаь, ниь эша гIулакх дар сийна доле доцаш денна хила доча ерригача коллектива тIахьожама кIал.

Ший болх дика барал сонгIа, хьайбаш дебара, цар цу тоадара, доакъар, беза хьзаре, ерригача ферма производственни хьокхамаш тоадара доашаша кIезигга хьонаш хила беза хIара хьайбаш лаладерш, ше ферма да хиларах терра уж проблемаш къевстаеча хьинара декьа а лоеаш.

МехкагIа болх толамца чехкбалар ма болх беш бенча ма а къахьегамаш, цар шоаш кераехьа хIама парзIарах, из бехктохама хетарах, цар дисциплинах тийша да. Из саман йоллаш тургболаш кхетам бола беза хьайбаш лелерашта. Цу дакъе чIоагIа новкъостал да деза фермай коллективашта партийни организацеша. Цу гIулакхагIа доле дешеш партийн собранешка дуьцо уттаде деза, политинформатораш агитатораш шоаш беседаш еш а дицдеийта йиш яц ум.

ЧIоагIа лоархIаме да коллективе хьалха латте опыт дIабоармаар, вIашн новкъостшке гIо дер. Хьалха латтарий опыт кхана динагIа дIе ма йоаз, лакхагIа тургда коллектива толамаш. ВIаши новкъостал да декхарийла а коллективаш а, хIана аьлча дукхача районашкa а вай хьалха латта а тIеххьарче а Фермаш. Хьайбаш лаледаро култура лакха йолча фермаша новкъостал да деза кхаяра шоашта хьагIеххьахе, нитта я социалистически яхье тралица.

Юбилейни шу доьшалуш латт. Хьар ферма коллектива, хIара хьайбаш леладеча декхар да пятилетка тIеххьарча шера план а тIаййца социалистически декхараш а кхоачашдере беррига низ тIабахийта къахьегар.

ВЛКСМ ЦК ХИННА ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

Москва. съездий Кремлевски Двореце, 26 мае болх дIаболабергба ВЛКСМ XVI-ча съездо. Советски кагирхой, деррига хаалкъа вахарерча цу йоккхача событена хетаь яр 20 мае ВЛКСМ ЦК-а хинна пресс-конференци.

Советски кхыча мехкийн журналисташта хьалхашка къамаьл дир ВЛКСМ ЦК секретара Б. Н. Пастухова. Цо дийцар ший XVI-ча съезда накъайодаш комсомоло даьхача толамех. ВЛКСМ XVгIа съезд хинначул тIехьагIа дIадаха даь шу тIагIеррта бокхха болх баь шераш, советски кагийча наьхен мехкарийи къахьегамен политически хьинар керда айтонна шераш дар. ЧIоагIа деладеш, легаш айдехна белгалдаьккхар вай мехкарча беррига кагирхоша В. И. Ленин ваь 100 шу дизари фашистски Германи эшаьь 25 шу дизари.

Пресс - конференце хоам бир, комсомола XVI-ча съезда балха юкъе дакъа лоацаш 4695 делегат — XV-ча съезде дакъа лоацаш хиннарел 1000 гаргга дукхагIа хургхиларах.

Съезде хьийхай 90 мехкарча кагирхой организацей вихалаш а хIаьта нитта Дерригдуьнен демократически кагирхой федерацен Дунен халкъашта юкъерча студентий союзен вихалаш а.

Б. Н. Пастухова аьлар, съезде дакъа лоацаргша пхо дийнахь бувцаргба дIадахача дит шера комсомольски организацешна баь болх, укх гаргарча хана бергболча балха перспективаш белгалъергья.

Съезде духхьашха бола беш хургья сессеш.

(ТАСС).

ДАГЕСТАНА — ВЕЖАРИЙ НОВКЪОСТАЛ

Махачкала, 20 май. (ТАСС корр.). Укх денношка Дагестански АССР территоре тIа чIоагIа мохк хьаьаб. Стихийни хатарагIа вонаш хиннача Къилбаседа Кавказерча автономни рaeспубликe бахача наха вежарашка новкъостал ду Российски Федерацие краяшеи областашен, дукхача союзни республикашa.

Дагестане венав КПСС ЦК Политбюро член, Российски Федераци Министрий Совета председатель Г. И. Вороков. Мохк агарагIа зенаш хиннача юрташка хинна из, моттигерча нахаца къамаьл даьд цо, республике мохк агар баьхьа долаш хинна зенаш дIадахара партен правительстви чакхдовхаш латтача гIулакхех дийцар.

«КОСМОС-345» СИГАЛА

1970 шера 20 мае Советски Союзе сигаллъахийтай «Космос-345» яха аргIанара Лаьттан искусственни спутник.

Спутника тIа оттаь аппаратура боаррамагIа болх беш я, Iочухача информацейн обработка ю координационно - вычислительни центро.

(ТАСС).

МЕХКДАЬТТЕИ ГАЗИ ЙОАККХАЧА БРИГАДАЙИ УЧАСТКАЙИ КОЛЛЕКТИВАЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ ЯХЬА ХЬАЛАШ

1970 шера 20 миллион тонн мехкдаьтта даккхара боарамга сихагIа кхачийтара мехкдаьтта доаккхача бригадай коллектива республикански яхьа хьалаш дIакхайкъеду Ленина орден лелаеча «Грознефть» производственни объединенен мехкдаьттан химически промышленноста болхлой профсоюза Нохч-ГIалгIай обкомо.

1970 шера 11 бетта укх хьокхамех динагIа къахьегама толамаш даьха коллективаш социалистически яхьа котьъьнаргех лоархIаргья:

1. Скважинай технологически режим нийса а лелаеш мехкдаьтта даккхара плани тIаййца социалистически декхараш кхоачашдеча эггара лакагIа толамаш даьхараш.

2. Болх ца беш лаьтта скважинаш болх бе йолалийтарен пайда ца луш йолча скважинай фонд кIезигъяреи план кхоачашъьярш.

3. Эксплуатаце планови коэффициент кхоачашъьярш.

4. Керда техникен технологи производствана юкъеяхьара гIулакх динагIа вIаштIехьдаьккхараш.

5. Къахьегама оасарле лаккъяра план кхоачашъьярш.

6. Производства культура лаккхоеш, производственни къахьегамен дисциплина нийса лелераш.

Республикански социалистически яхье котбьннараш мехкдаьттан химически промышленноста болхлой профсоюза Нохч-ГIалгIай обкомо «Грознефть» объединенена цхьана боахо лу 20 миллион тонн мехкдаьтта даккхара йола сийлен вахта дIаяхьа: нитта царна хьожаю

1. Хьалхара моттиги 1,5 эзар сом хьалхара премии;

2 ШоллагIа моттиги яхьа эзар сом шоллагIа премии.

3. КхоалагIа моттиги 500 сом кхоалагIа премии.

20 миллион тонн мехкдаьтта даккхара сийлен вахта дIахьош хиннарашта хьожайола «Грознефть» объединенен мехкдаьттан химически промышленноста болхлой профсоюза Нохч-ГIалгIай обкомен грамоташ.

Лакха цIераш яьха премеш лургья мехкдаьтта промыслови управленей материальни фондера.

1970 шера декабре социалистически яхьа итогаш ергья мехкдаьттан химически промышленноста болхлой профсоюза Нохч-ГIалгIай обкомо Президиумен «Грознефть» объединенен цхьана хулача заседане.

Тхьо миллион тонн мехкдаьтта даккхара сийлен вахта дIаяхьа бокхо еннача кандидатий материалаш республикански яхье моттигаш лу мехкдаьтта промысловй управленеша профсоюзни комитеташа цхьана объединенен профсоюзи обкоме 1970 шера 5 декабрал тIехьа ца йовлийташ.

Депутаталла болча кандидаташца харжархой вIашагIкхетар

ГРОЗНЫЙ

Дукха бах гулбеннабар болхан Пролетбата цIерагIча культура ЦIагIа. № 671 йолча Староппромысловски хоржама округе гIолла СССР Лаккхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла кандидат, ваьча КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхарча секретарала Семен Семенович Апряткинна вIашагIкхета баьхкабар бIаьш харжархой. Уж бар Староппромысловски района мехкдаьттахой, бухувдеттанаш, инженераш, гIулакхера нах, нитта кхыбаош.

Трибуна тIа ва доверени вола «Ставрогрознефть» НПУ КПСС XXIII-ча съезда цIерагIча № 1 йолча мехкдаьтта промысла воккхагIа вола геолог Г. А. Шинкаренко.

— Гаьна вац, — аьлар цо, — вай хоржама участкашка гIоргдола ди, цига СССР Конституце воашта енна бокъонех пайда а эцаш. Дахьен дикагIа боза къонташк мехкарийн коржаргба вай.

Царех цаI ва Семен Семенович Апряткин. ДIахо депутаталла кандидата къахьегама гIулакхех дуьцо. Даьскхьа тIом латтача шерашка мехкдаьтта эвакхикага масамаьдакка аьнна партей правительстваи енна задани кхоачашъеш хиннав С. С. Апряткин, Грозненски мехкдаьтта промышленность дегIаккхалача лоархIаме дакъа лакавах Социалистически Къахьегама Турпал яха цIи еннай цунна. ХIаьта 1949 шера дукха мехкдаьтта доалла моттиг гучаьккхарах пачхахьалкхен премн а еннай. Хьинаре дакъа лоацаш хиннав Семен Семенович вай мехка общественни партийни вахаре. КПСС XXIII-ча съезде делегат хиннав. КПСС Центральни Ревизионни Комиссе член ва. Дукхазза СССР, РСФСР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа хиннав. Даьхен хьалхашка дукха гIулакхаш кергаIдалавал Ленина кхо орден, шиь Къахьегама Цеча Байракха орден, «За доблестный труд» яха Юбилейни медаль еннай цунна.

С. С. Апряткин депутаталла харжа массава тIаьхьйхар вов. Шинкаренкос.

Депутаталла кандидата С. С. Апряткина наказаш а деш къамаьлаш дир № 6 йолча поликлиника керттерча лора В. И. Каргашиловас, «Ставрогрознефть» НПУ начальника К. И. Иринска, «Трансмаш» завода ВЛКСМ комитета секретара З. Арсаикаева, № 2 йолча мехкдаьтта промысла мастера В. И. Чуркина, нитта кхыбараша.

ЧIоагIа тIоаваш тохаш тIаййцав харжархоша С. С. Апряткина даь къамаьл. Шийх тешна белгахе бокхал а белаш, цо доа делар вай мехка коммунизм хьа..., гIулакха ший беррига низи, хьинари, опыта дIалла.

Укх деношка Заводской района В. И. Ленина цIерагIа культура Двореа хьалйинар № 415 йолча округе гIолла СССР Лаккхехьарча Совета Союза Совета депутаталла кандидат ваьча Н. Г. Рыженкова вIашагIкхета баьккача хоржархоша. Цига Н. Г. Рыженкова биографи цун къахьегама гIулакхашах дийцар харжархошта, цул сонгIа шоаш депутаталла кандидат ваьчунна наказаш а делар цар.

Ше къамаьл деш Н. Г. Рыженкова баркал аьлар харжархошта, хIаьта шийх беные тешам бовбере ца хилларах дош а делар.

Селхан В. И. Ленина цIерагIча культура Двореце № 669 йолча Заводской хоржама округе гIолла СССР Лаккхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла кандидат яьча Грозненски химкомбината аппаратчийца Татьяна Ивановна Киргизовайца вIашагIкхийтар Грозненски района харжархой.

Доверении волча химкомбината болхлочо А. М. Медведева, Т. И. Киргизовай биографи къахьегама гIулакхаши дIадовзийтар харжархошта.

Цул тIехьагIа къамьалаш дир «Чечингстройтранс» автотранспортни объединене керттерча инженера В. И. Казьменкос, производственно-товарни контора оператора И. К. Зоскиева, химкомбината воккхагIа волча аппаратчика И. Т. Андросова, пенсионера М. А. Дьяченкос, нитта кхыбараша.

Депутаталла кандидата наказаш а луш, хоржамаш хулча дийнахь коммунистий парте боацаной блока кандидаташта тIехье кхаж тасса цхьаш нийса хиларах дийцар цар.

Безаме тIаййцар харжархоша Т. И. Киргизовас шийх тешам боларах район къахьегамхошта баркал оалаш даь къамаьл.

МАЛГIАБИК

Селхан «Октября 12 шу» клуба № 674 йолча хоржама округе гIолла СССР Лаккхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла кандидат ваьча бурувдеттачунна Чилиев Хьусена Алиханица вIашагIкхийтар МалгIабика района харжархой.

Хьалхара дош кийача доверении волча МалгIабика бурув беттача контора № 906 йолча буровой начальника И. А. Атарщикова депутаталла кандидата къахьегамен общественни гIулакхех дийцар.

«Малгобекнефть» НПУ Ленина орден лелаеча хьалхарча промысла коллективан цIерагIа къамаьл дир мехкдаьтта доаккхача мастера Х. Г. Нозадзе. Пачхахьалкхен лаккхехьарча органашка хургйолча хоржамашта накъадолхаш промысла мехкдаьттахошта кхаргIийначa къахьегама толамех дийцар цо.

КхоалагIча промысла инженера Н. И. Макаровея № 1 йолча школа хьехархочо М. Д. Щукинаее, нитта кхыбараша А. Х. Чилиева кандидатура МалгIабика района массане а хьалоацаш хиларах дийцар.

Харжархошта баркал оалаш къамаьл дир А. Х. Чилиева.

СУРТА ТIА: харжархошта хьалхашка къамаьл деш ва Н. Г. Рыженков.

Д. ВАСИЛЬЕВА сурт.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА ЦЕНТРАЛЬНИ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ

Чакхъяьлний хоржамий кампане лоархIамегIарчен бехктохамегIарчен этапех цаI — бархIаллагIа хоржача СССР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаташ оттабари царна регистраци яри. ХIанз берригача мехка депутаталла харжа оттабаь кандидаташ чаржархоша вIашагIбеттальш ба, шерра дIадовзийташ дуьцаш да Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето харжархошка, берригача къахьегамхошка даь Кхайкарал. Болхлоша, колхозхоша, интеллигенце массане раьза а волаш къоабал а ю. чIоагIа хьал а лоац беррига советски наьха ванагара хьаштаи чулоацаш йола хоржамашта хетаь Коммунистически парте платформа.

Укх шера 20 мае В. В. Ермилова председатела а деш, Центральни хоржамий комиссе аргIанара заседане хилар. Комиссе ладийгIар окружной хоржамий комиссей председателаша М. С. Жаковен (Союза Совете дена хоржамашта йола Витебски хоржамий округ № 578) Н. С. Мартыновскеи (Къамий Совете дена хоржамашта йола Одесски хоржамий округ № 53) хоржамашта кийчо яра лелямах лаьца аьча докладашка а хIаьта нитта цу дешах лаьца Центральни хоржамий комиссе председателаа заместитела Н. И. Прохорова, мотгигашка а хинна баьхкача комиссе членаша В. В. Николаевас - Терешковас, С. М. Шаштакаускене, Центральни хоржамий комиссе члена А. А. Епишева даьча хоамашка а.

Комиссе белгалдаьккхар, хоржамашта кийчо яра беш бола болх лакхача организационни политически боарамe, Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизар керригача хьалха дездарца дувзаденна наьха хьинар чIоагIа айденначен лелаш гIоздаьначен хьалашка чакхбоалаш латташ хилар. Депутаталла харжа кандидаташ оттабаш хиннача къахьегамхой коллективай дукхача собранеша, хоржамашта хьалхарча окружной совещанеша, депутаталла кандидаташта регистраци яра бокъонца дог теа а деш хьахьекхар коммунистийн а парте боацаийн блок, партен халхьен сийлахь - йоккха ихьоагIо чIоагIен йохаргйоацаш йолаш санна, нитта чIоагIен йохаргйоацаши хилар.

Центральни хоржамий комиссе окружной хоржамий комиссешта могадаьдар участкови хоржамий комиссешта денна новкъостал дара, кхаж тоссаргбола помещенеш кийчча лоттадбу тIахьожам чIоагIбара, участкови комиссеш хоржамий бюллетенешен, кхыча документацеи Iалашьяра, хоржамаш хулча дийнахь комиссей болх нийса леларгболаш вIаштIехьбаккхара къаьстта уйла тIайохийтарга.

СССР Лаккхехьарча Совета депутаталла харжа оттабаьча кандидаташта регистраци яра итогий хьакъехьа заседане доклад йир Центральни хоржамий комиссе секретара И. В. Капитонова. Цо хоам бир, депутаталла харжа оттабаьча кандидаташта ерригача 1517 хоржамий округе гIолла, цу даькъе Союза Совете хоржамаш дара йолча 767 округе гIолла Къамий Совете хоржамаш дара йолча 750 округе гIоллен регистраци яь хилярах. Центральни хоржамий комиссе хьачуденнача протоколаш тIара гуш ма дарра, бокъонца хоржамий хьакъехьарча Положене ма яххара, оттаьча ханашка яьй кандидаташта регистраци.

Регистраци яьча кандидаташта юкъе 31,7 процент — хьалхалатта болхлой. Шиза хезача колхозхоша цхьача депутаталла харжа оттабаьча беррига кандидатех ахал сонгIа ба уж.

Депутаталли харжа кандидаталла дIаязбаьб бокхий Iилмахой, культура, искусстваи, детлаш, хахкха боахала тайп-тайпарча доакъой специалисташ, общественни организацей, Советски Эскарен Флотен вихалаш.

Депутаталла харжа оттабаьча кандидаташта юкъе 30,5 процент кхалнах, тоьал дукха кагирхойи комсомольцашй ба; парте боацараш 27,7 процент ба кандидаташта юкъе.

Мехка пачхахьалкхен Iаьдала лакхерча органе депутаталла харжа оттабаьча кандидатий составо дог теша а деш хьакьокх, советски социалистически демократи лерргIен кийсен дегIаухаш хилар.

Комиссе ладийгIар хоржамий участкаши участкови хоржамий комиссеши вIашагIйоххарах а хIаьта нитта харжархой епискаш оттаяра итогех а лаьца СССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретара М. П. Георгадзес баьча хоамага. Мехка вIашагIъехкаваш ерригаш я 167 эзар сонгIа хоржамий участкаш а ЧоагIъяь уьжал участкови хоржамий комиссеш а я. Цар балха юкъе дакъа лоац къахьегамхой коллективай общественни организацейн цхьа миллионн 400 эзари гаргга вихалаша. Массе а метте, хоржамех йолча Положене тIа белгальяьча ханашка, кийчъяй харжархой епискаш. ХIанз уж массанена а дIайовзийта хьалхе. Цунца дувзаденна заседане цIаьхха а белгалдаьккхар, цхьаккха а харжархо юкъе ца витийтар дукха, ший хьакъехьа хIаьзаь латта сведенеш нийса хиларах хIаранар дог тийша хилийтар дукха спискашка чIоагIагIча тайпара кхы тIа а дьажазя дарг ца хилар.

Хоржамаш хулча дийнахь дукха харжархой наькъа баьнна хургхилар терхам а деш, поездашка, кемаш тIа, форден долхача хийийи порташка, вокзалашка, аэропорташка, хIаьта нитта полярни станцешка а хоржамий участкаш вIашагIйоха оттаьй. Комиссе ладийгIар цу дешех лаьца СССР машиннаькъа министра заместителa П. К. Ломецкува, СССР гражданскан авиаце министра заместитела Н. П. Быкова, СССР форда флота министрий заместитела А. С. Колесниченкос, СССР чкъаьрий боахама министра заместитела Г. В. Елисеева, РСФСР долхача хиний флота министра заместитела А. Ф. Видецке, СССР-а Министрий Советерча гидрометеорологически служба Керттерча управлене начальника заместитела В. И. Керзуна даьча хоамашка.

Хоржамашта еш йола кийчо чакхъяларцен хоржамаш дарцен дувзаденна долча дешех лаьца окружной хоржамий комиссешка письмо дахьийта лаьрхIад Центральни хоржамий комиссе.

Кхыча дешашка а хьежар комисси.

(ТАСС).

ЛЕР ЙОАЕ ИЙРЧАЧА ГIУЛАКХИЙ!

Наьсарен района Аьлте-Юртен Дошлакъа-Юртен хиннача сходера

ГIалгIай къамо шенхаштта къовсам болабеш дIаяхача заман ийрчача гIулакхашта духьал. Из хьалхок хаст-хаста вай мехка хулла сходаша. 19 мае Аьлте-Юртарчен Дошлакъа-Юртарчен наьха сход хилар.

Сходе доклад йин Дошлакъа-Юртарча школа директора Азиев Султана. Дика чулоцам, ярал, вахара юкъе ийслуча нохчи гIулакхий бокъонне анализ еш яр цуьнан доклад.

Из чаккхьнгача премеах къамельш де болабелар — ха яха боккхий хаттарш, кегийнах, истий.

— Цензалла хIама ма дий хIана цхьабелие вайна юкъерча наха леладер, — аьлар эггара хьалха къамел даьккха Аьлте-Юртарча воккхача стаго Торнен Лугзи ХьабибуллIа. — Къилбаседа Кавказа къамашта юкъе массарел хьалха гIалгIай къамо хьалдаьллача Советски Iедала законаш тахан телхадие гIерт уж. Геттара хархакьа да ккенза бола мехкарий мехьре ехийтар, дукха истий кхувлийтар, цхьа лохнага. Доккха зулам деш пуна наьмаьча, вай общества. Уж гIулакхаш шоаш оьлланца дIалахха деза вайна юкъера.

Уж ийрча, зуламе, тахамарча заманца тоаш доаца гIулакхаш воашта юкъера дIадаха чкз ба вай,—йоахар Дошлакъа-Юртарча Сагов Къуде Мальмада. Воаш тахан новкъа хеташ дуванар чакхдаьккха деза. Эггара чIоагIагIа вайнаха зулам деш дар — пхьа лехниге да. Тхьовра цхьан дане пхьа лехарна маьре еш хиннарц саг вайнехьун кхе. ХIана советски законо эггара чIоагIагIа дола таIазар ду сагайнача. Цудухьа дIадаьккха деза пхьа лехнига.

— Дийна я ваьргац вай маьре йоалча сагах урдув дажкаро деш дола зулам, — аьлар пайзаг-контора болхлочо Тимурзиев Зоарбикие Аьхмада. — Сагийна ца дIамиппа саг, цун вежарий, дай нахапаьлхаяв дукхьа вIахкувда Iохабу цо. Шоай балха моттигех я бенашм гаьнна ухийт, саг хоагIача-йолча боагIача тIайнара сеченрдам хилийтаз, хIана аьтча саг йоагIача шен дахьа цу санъердамел дукхагIа легаддол шийк керцдаче тахала-рна хьоавчадаь декхар. Беррига мохк вIашагI я тахе сомаш гулдаIаоте на наIар гIа, мукъа вац ше вIашагIтехача нехе фу гIулаки эш, царна мишта сакъердам бергба хьажа.

Лер дайна лелача наха чIоагIагIа теркалду уж гIулакхаш, цар хьагIаувз из дика-во ленача, саг ехачв, йодача сов сом тела курал. ЙоI маьре йодаш ийала хIамаш йихьар, вай а хила метаций нехй гар кхаш дов дакхар сеца са гесага из сай шк йоI хIама хьа а ца ваашт маьре йохийташ. Из урдув сувсадара дуккагIа долча даькъе нюаной бехке ба ала воал се. Цудухьа вайх хIарапе ший цIагIа дIаболабе беза цу гIулакхашьара къовсам.

Меца, дукхахьа йисаш из лакхехьа яххача тайпара урдув из доаккхаш маьре яхийтэ са ши йоI, хоза тайпа бах хьо йоалаеш пахарах вехар со яхаш тIехдеттаец цхьанненга а маро, декхар такха дезаш. Цудухьа шоаш та цIоагIа хIама эц. Сона дезаш нахьа хIама, деза наха бала тIа а тувсаш хала вIашагIдетта пехацкий урдув. Тха цIен кхо дезалхо кирашкаш ечи заводе болх беш ва, 63 шу даьнна со а па заготконторе болх беш. Шортта хьазе хIама да къахьега безам болчов.

— Бакъдув Аьхмад, урдув тахара бехке ба цхьабола новной,— аьлар цул тIехьагIа Дошлакъа-Юрта яхача Хучебарова Тамарас. — Уж пехашкаш хьа а ийна маьрел дергдаш са хIана кхийнача шин йоIо — Эхь да тахан дуней кертIото йолча, хана хIама хьаде дегIана низ болча кхалсага наьха чотах ийшача поартхалах етта машина а ийца маьре яхар. Мотта поартхали тIадувахача бархькали совгIа хIама эшап маьре йодачов, Юхедхсар шоаш Iалашдергда.

Цо яхар хьаллоаиаш къамель дир сходе «Назрановский» совхоза доярка Социалистически Къахьегамо Турпала Барахоева Лемхас, Муталиева Фатимас.

— Цхьаькха я да белгалдаккха дезаш, — йоахар Аьлте-Юртарча отделене управляющие Мальсагов Йоакъапа.

Укх тIехкьарча хана моттигаш нийсъенний вай района юрташка кагийча наха дIа-хьа довнаш деш. Царех дукхагIдараш вIалла доашача бахьанех а долаш. Кертерца даькъе корта бохабу малараш в мелаш, пеша а балха а боахаш дер дайна лелочар ду уж зуламаш. Киса урс е герз доаташ нагахь саг хилаш царех. Цхьабакъда уж це боззаш цар дай ца бовзаш наггахь саг хургвац цхьан юрта. улица тIа, лоалаха бахарех. Наггахь саннa воашта юкъера зулам шендаь дIадаккха, цар влиянех кхуваш йоагIа тIехье дорае вай бозам беле уж советски органашта хьалхашка гучабаха беза. ХIана аьлча, ишта аттагIа да зулам хилале дIадаьккхача, воашта кхета ца лури бола нах, уж дукха бац. Iаьдалга бохча, Цхьа во оамал я вайна юкъерча цхьаберий: зулам дах саг, шийна даьна хилча, къайлакхуьвш, тешал де ца а тугаш хут цхьавола вайнаьха саг. Из нийса дац, общества зулам даьчоа из шийна дича саннa духьала отта деккарийла да вай, къыча тайпара хила йиш яц из. Зулам даьча сага вай массарна я духьала воале, нуйна советски законах доагIа таIазао дайте хIевигагIа хургья уж тайна моттигаш.

Сходе къамаьлаш даьраша теркам тIабохийташ дийнар яхуш доагIача бераштa кхетам балара, царга дешийтара дош.

— Дезал дукха хулаш къам да гал, — аьлар района заведующие Мальсагов Юсопа. — Наггахь цIа хургдаш юрта шин-кхоь дешахо воацаш.

Даьшта - воацошта дика хет цар дайнача, уж хIанзарча заман бизе нах хилча. Цхьабакъда белам ханнабар аьчна хIама хургдац цар мишта деш. дешарах кхет - кхеташ, поккъестий малашё, чу маца ух, ишттa кхыдола берий дешарна дукхаденна дола дешаш терказдеш ца хилча. Книжкен тетради ийца шоай бер школе дахийтача шоаш деррига даь баьлча сайна хет цхьаболча даьшта - воацошта. Харцахь уйла я из. Даим тIахьожам доаттаде беза деша дагIача бера, хIаьта цул совгIа цо фу ду, мишта деш хьажа кест - кеста из деша дагIача школе аха а беза. Из кхоачашдеча даь-наьна тIехье дика кхув. Доккха дов эIамигаву тIара дIадолалу. Цудухьа а массанегара дех дукхагIа терко е кхуваш йоагIача тIехьен!

— Iаьаьмате дика гIулакх да, гIалгIай юрташка зуламерча гIулакхашца къовсам шерагIа боаржаба аьнна айдаь дош, — аьлар воккхача сага Озиев Мальсага, — мехко дувцар хьаллаша декхарийла да вай. Со се сайгара доагIа дакьа юкъедахьа кийча ва. ГIалгIай вахаре ийслуш долча зуламерча гIулакхех чIоагIа лог а лазаш дийцар сол хьалхагIа къамаьлаш даьраша. КIезиг - дукха вай къамия гIулакхаш тоалалар ловча саго тахан укхаза дийцар тергал а дар дуниа доагIа меIан дергде. Вай вахар кхы а кхазегIа хилийта, кхуваш йоагIа тIехье дIакхача заман зуламерча Iаьдалех мукъаьккха гулбеннаб шин юртара нах. Цудухьа тахан мехко оттадаь хIара гIалгIай дезало кхоачашде деза

ХIанзагча сага, йоIа, гаргарча наха зулам доалаш да дIаяхача замо гIалгIашта юхедита Iаьдал — ишагIа саг йодвар. Хьалха а зуламаш даьд цу Iаьдало. Берзо устагI сайна ка тоха йоI йода я йий тIаккха дуйна ший бокъо и яхаш из кхычахьа маьре ца йохийташ никъ беххаш хул эIамига саг а цун гаргара нах а. Хьалха-м йиIий даьша тоам биче дIадоалаш дар саг йодаьча е йитар е хьаяьккхара дош. Хьалха сацна бокъонаш йоацаш, дешар ца дийша эц хIанзара йоI. Цудукьа оттаргдац цун шийна из лоаш хилча из пизагIа йола а яь сесаг ега. Советски законо а шенхаштта таIазар ду из оаха-рий гIулакх даьчоа. Цхьабакъда хIана а нийслу вай вахаре уж моттигаш. Довна да советски законо бехктоккаме из, хIаьта цхьаккха бехк боацаш, ший шагIара дIайига йоI хьмчахьа маьре ца йохийташ никь я бийхьа вгIаш хул. Хьатхара Iаьдалеш хьа а дувцаш хIака Iаьржду вай воай тIехьен вахар. ДIахо из лелаьдергдолчоа массане вIаIат кхайкадеш гIалгIашта юкъера шендаь дIадаккха деза из айп.

Зуламерча гIулакхашта духьала сходе ишттаI къамаьлаш дир Торлхоев Дине, Арсамаков Белана, Богатырев Рамзана, Цуров Оршве, Гойгов Махьмада, ишттa кхыбараша.

Сходе къамаьлаш дир Наьсаьран райисполкома председателя Аралиев Хьажбикарен КПСС райкома секретара Тутаев Iамархаьнен.

Шоаштa детар, дагардар IотIа а тохаш дIендаь уж ийрча гIулакхаш дIадоахаргдола наькъаш белгал а даь соцам бир сходо.

М. КАРАЕВ.

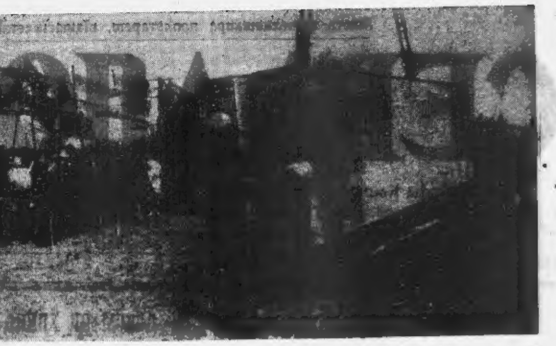

НОВОСИБИРСК. Объ яхача дин вардаьарча йисте хьалъе йоллийр ВАСХНИЛ-а Сибирски отделене Академгородок. Цу гIулакх кхеталла ... памятни доска тIайола монолит а оттайр, хIаьта гахнаш а вгIар.

СУРТА ТIА: ... Iостторча хана.

В. Л... сурт.

ТАСС фотохроника.

ХЬАЛХАРА МОТТИГ ДIАХЕЦАЦ

Архехеча продукцеги хьалача мыкх ена комбинате вафельни цехал тIехьагIа доархIамегIъар чIоаракаш ду цех я. Ши бригада а цехе къахьегаш. Шиние а коммунистически къахьегама сийлех цIи лелаю. КIирах пхе дийнахь бу оаха болх. Ши смена я цеха. Кхыча цехашка санна балхара нах хIабухьлаш тха цехера. Цхьа механик мара меIа саг воацаш беррагаш а яхалнах ба. Шаьхьс а бригада опыт йолча кадроаш болхлоех вIашагIъеллай. Цудухьа къахьегама дисциплина телхаерашбац тха.

Шоаза дезе да тхона ер шу, пятилетка тIехьареж юбилейник шерах. Цудухьа торошашка хьажжа шу долалуш лакхара социалистически декхараш тIайийпар цеха коллектива. Ераш я цу дезъйола пункташ: шера план кхочал 3 ди хьалхе кхоачашъе; къахьегама овсарле 1 процент лакхъе; продукцега дIабоалах лохбера 2 эзар сом пайда бе; шоллагIча бригадега коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхайта. ТIайда декхараш дикагIа кхоачашдоа цеха шаьккха бригада шоийла яхье ялар. Дагга аттара дезагIа, хьамсаргIа хиина дIатттача цIейна—сийлахь-воккхача баьччa юбилейна какъбоагIаш шоаш ца кхобош къахьегаш цеха болхлошa. Цифраш хьаракаш ца, комбинате хьаьрача социалистически яхье хьалхарча квартале хьалхара моттиг якхарах яхиш совгIоти карара кара тола комбинате Це байраках слара тха цеха коллективана. Хьастга хьиназ адмил къахьийгар цеха болхлоша апрель бетта. Товарни продукци араеццара производстванни задани 110 процент кхоачашъяьй. Ишттa лакха толамаш даьхад продукцена реализаци ете я. Къича чIоранш мальхалдахар 108 процентага дIаккхачийтa.

Уж толамаш даха вIаштIехьдаьлар цеха коллективана хьинцар къахьегарах. «ЦаI массанеш тIехьа, массевар цхьаннена тIехьа» яхача коммунистически принципах къахьегаш къабоагIа цеха болхлой. Кхыча тайпара хила йиш а яц коммунистически къахьегама сийлен цIи лакха гIерта коллектив. Бригадашта кулгалдеш ба духкачa хана вокза боих бол хьабоагIа йоккха опыт лакха говзали йола мастераш Дмитриевна Нина Ивановнак, Севостьянова Наталья Александровнан. Боаз дика вIаштIехьбьаккха лелабу цар. Цхьаккха минута векха йоагIоацаш хьалхагIа я де декар дIа а аьле боагI-болгIача дIаницбу болалой. лоадам боацача гIулакха балха тIераяккхаш цхьаккха саг. ХIара дийнахь баьча балха итогаш а оц дIакхайкаю. Бригадашта кулгалдарал совгIа болхлошта лалла дIа а этта шошмара хьокхам а телаш къахьег цар. Дика болх беш хоаставу, гIехьавусачунна новкъостал ду. Лешца аьлча моллагIча болхлочуна тIедилла гIулакхдерттIа кхоачашлар хьалда хьалдех. Цудухьа оаcаре къахьег цеха болхлоша, араецa продукци лакха дикал йолеш хул. Цудухьа дика мaькала йоал тха кийча продукци. Валгалбаха лов сока къахьетта дика къахьегараш. Уж 6а цхьоалагIча бригадера машинистaш ия. Губанова, Попова, чIоракаш доттар я. Васильева, шоллагIча бригадера бол хьуар я. Потанина, чIоракаш доттар я. Юнусова, чIоракех гожаш дар я. Хатаева. Сменин нормаш 120—130 процент кхоачашъю цар. Малдара аьлча, цхьаммо норма цe йоаккхаш болхлой вац цехе. ДIахо йодача хана а ишттa хургда.

Цу массанца хьахьокх хьалхашка латта декхараш цеха болхлоша сийленца кхоачашдеш хилар. ДIахо йодача хана кхы а овсаргIа къахьегаш тхоашкара байракхи хьалхара моттиги дIа ца хера безам ба тха.

В. КАВАКИДИ,

Грозненски мехьн оча комбинатa чIоарий цеха йоаккхагIйола мастер.

Дукха за йоаццаш йилла бархI шу дизача «Дружба» яхача мехкдаьттапроводе гIолла 60 миллиона тоин советски мехкдаьтта кхаьчах из чакхдовчача чехословацки заводашца. Из маьхера бедал дукха дIахецаш хилаф бахьан долаш торо хилар ЧССР-а халкъа йоалам мел эш мехкдаьтта продуктaшцен цун лаьда тIа хьеш мел йолча материалашцен Iалашбергбола промышленность хьае.

«Дружба» чехословацки участок ерригача республикаx чахкйоалаш а ший дIа-хьа зерж гаьнaш я, тIехь 1200 километро дIахьа я. Поволжьера Европа социалистически мехкашка йода ерригa мехкдаьтта проводa 4,5 эзар километр хул «Дружба» — дуней тIа йоккхагIйола лаьттан хIалхара транспортни магистраль.

СУРТА ТIА: Шарп яхача кертерча газ дIа-хьа екъарц станце управлене зал.

ЧТК—ТАСС сурт.

КЕРДА ТЕХНИКЕЙ ЭКОНОМИЧЕСКИ ЭФФЕКТИВНОСТИ

Укх тIехкьарча шерашка къахьетта дукха кердадараш производствана юкъехкхув республикерча предприятешка. Цунца цхьана лакхлу цар экономически эффективность. ДIадахача шера республикерча 86 промышленни предприятешка ийн а шь производствана юкъейихьай 557 мероприятия. Цар шера паччахьалкхена бах пайда 7,7 миллион сом да.

Къахьетта дукха пайда баьб производства технологи эргаккхараш халача балхашта механизацие ярa чакхъьхача мероприятеша. Беррига хиннача пайдах 68 процент цар чотах хиннаб.

Юкъера лахархIача соахк производствана юкъейихьача хIара мероприяте паччахьалкхена бах пайда 14,4 эзар сом да, керда технологи производствана юкъеехьера йолча мероприяте бах пайда 15,5 эзар соми, производствана автоматизаци ярa мероприятеша бах пайда 16,5 эзар соми дар. Производствана кердадараш юкъехкхьарах къахьетта боккха пайда хиннаб химически мехкдаьттахимически предприятешка. Цига кийчъина мероприятеша бах пайда 898 эзар сом да.

«Грознефтехимзаводы» объединение производственно - товарни контора производствана юкъейихьаьв управлене автоматизировании система. Шера цо контора коллективана цхьа миллион сом пайда бина. В. И. Ленина цIерагIча Грозненски заводе чакхъеккхаш шера 800 эзар сом пайда я беш парафин араехачара болх аттача баккхара йола мероприяти.

Дукха балхаш даьд Грозненски химически комбинате а производства экономически эффективность лакхъяра. Цу даькъе ииновативе дIайолаьйоаш кохш мадаьхара химикаш ба. Духхьала дIадалача цхьан шера химически продукци араехеара технологи цар эргаткхaра тIаерзаьмь чакхъьхча 10 мероприяте паччахьалкхена 801 эзар сом пайда бир, планах бе безаш хиннаб 570 эзар сом мара доацача. Цига кара я ерлаьь йола бе йолаялийтаб радиационно - химически установка, цига араехеца йолайца продукци араехеара эша бедал. Цу шера йиза карбюрзайр этилен радиационно - химически теломеризаци елген реакциони продукт вIашагIкъаьстаелтех. Из бахьан долаш араехийтар 24,6 тетрахлорпропан.

Керда техникен технологи производствана юкъехкхьар бахьан долаш дикка лоаху араехеача продукцега дIабода мах а. Керда техника производствана юкъеккхьар бахьан долаш дIадахача шера араехеча продукцега дIабода мах 7,1 миллион сом лохбаьб. Къахьетта дукха ахча кхоазаь араецача продукцега дIабода мах лохбарах Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе, Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе, производственно-товарни конторе, кхычахьа.

Соахк цхьан шера керда техника производствана юкъекххьар бахьан долаш кхычахьа балха вахка йиш йолаш республиках мукъаваьлар 686 болхло, хIаьта керда технологи юкъеккхьар бахьан долаш мукъаваьлар 144 болхло, халача балхашта механизаци ярах — 288 болхло мукъаваьлар, ишта кхы а.

Керда техника производствана юкъехкхьара деча балхашна цхьана дукха средствашка дIахийтaй Iилмаи - тохкамо, опытни, проектни балхаш деча е. Республикерча 9 промышленни предприятешка дукха Iилман - тохкамо балхаш дий соахк кердача образецех йола машинашк оборудовани араехеара. Уж яр производствана механизаци яра лакхъяIа. Цу балхашка шера ерригa дIаехийта средствашк 837 эзар сом хилар. Духхьала цхьан шера цар беш бола пайда 758 сом да. Гуш мукилларе Iилман - тохкаме балхашка дIадахар сихa юкъеттаоттаргда.

Дукхача предприятешка керда техника производствана юкъеккхьарах Iилман техническа прогресс сихагIа чакхъяхара стимулировани из цу лоархIаекча балха тIа хьинаре дакъа лоацача болхлошта. ДIадахача шера 36 предприятерча 5186 болхлочоа 203 мероприяти производствана юкъеххьарах премена хьожадаь ахча 181 эзар сом да.

Цхьабакъда республикерча цхьайолча предприятешка кердадараш производствана юкъехкхьача болхлошта премеш телаш. Царна юкъе я «Грознефть» «Грознефть» объединене предприятеш, Карабулакски газбензинови завод, Грозненски опытни завод, «Трансмаш» завод, кхыйола предприятеш.

Технически прогресса планировани экономически стимулировани еча ийслу кхоачамбоацваш кердтерча даькъе ийслу цхьайолча промышленни предприятеша шоаш хьттачa плана юкъеккхьаш производствана юкъе керда техника ккехьара йола мероприятеш. Соахк 69 промышленни предприятешна цхьаккха балхаш дайнаб керда техника производствана юкъеккхьара даькъе. Уж хул керда техника балха юкъеккхьара мишта лел хьожаш техкача горгача предприятех 45 процент Царна юкъе я гIишлоничена материални промышленноста предприятеш. яйгачен кхачани промышленноста предприятеш, кхыйраш. Уж сайна дола кхоачамбоацараш дIахо ла метаргдолаш дац.

В. ЮДОЛОВИЧ,

Нохч - ГIалгIай статуправленен начальника заместитель.

Ахчан премеш ейнай

Юбилейни шера хьинар айдаьна къахьег вай республике машинашьаьлоша. Цхьаьккха бутт дIабахийтабац цар шоашта йилла производствени задани тIехкхачаш ца ни, цхьаьккха ца хилитташ дола пайда бахкош хьахьа ца.

Сийлахь - воккхача баьчча юбилей сийна хьрмена социалистически яхье лакха толамаш дехарах КПСС ЦК, СССР Лакхьерча Совета Президиумо Министрий Советех, ВЦСПС Сийлен грамота еннай Къилбаседа-Кавказа машиннаькъе отделенена. Доккха совгIат да из. Из толам боаккхача дахьа «даькъе наьцар вай республика машиннаькъа шa. Цудухьа Къилбаседа - Кавказа машиннаькъе отделенена кулгалоша ахчан премеш еннай къахьетта дика къахьегача вай республика дукхача болхлошта. Царех ба Гудермесара тепловозий машинисташ Кумалгов Эльбруси Белаев Тамбий, машиниста гIонча Одаев Мовсар, вагонашна хьенар Чернев Тихон, Грознера поездаш вIашагIъехнер Алиев Расул, цистернаш юлаош Гарнуев Махьмади Дуков Хьамиди, кхыбараш. ДIахо йодача хана кхы а овсаргIа къахьегаргва вай республика машинникаьа шоаш.

Г. АНОКОВ.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе установкашта юкъе дукха коллективаш я хIанзалехьа пхе бетта план кхоачашъяь. Царна юкъе хьаьла паттерарa я Р. Н. Пирнис керте летта № 21-1 йолча установка коллектив. 1-ча мае дийна тIабоагIа шера пхе бетта чотах къахьегаш я из. ХIанзалехьа планал совгIа арахийша мехкдаьтта продукций бIаьш тоннаш я. Ишттa дика къахьегаш ба К. Т. Горбатенкос, А. А. Колесникова кулгалдеча установкой технологаш. Пхе бетта задани 18-ча мае кхоачашъяьй цар.

А. БОРЩОВА.

Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе планово отделa экономист.

ВОРХI БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

«Грознефтеразведка» треста Али - Юртовски кIоарга буруидеттача контора бригадаш шера социалистически яхь йоарханий пятилетка тIехкьарча шера план ханал хьалха кхоачашъерa. Цу яхье белгалъьнна дика къахьегаш я бурувдетта мастер Мао Александр Георгиевич керте латта бурувдетта бригада. Толамца бурув тохаш я из йиъ километрах йолча № 138 йола скважина.

ВорхI бетта план хIанзалехьа кхоачашъяьй цо. 2400 метр кIоаргаенна скважинана тоха буруи. Ер шу доладелча дикa материалаш, реагенташ кхоара четах паччахьалкхена кхоалаьа бIаь эзар сом.

Къахьегама вахте къахьетта дика толамаш даьхаа бурувдеттараша И. Савченкос, Н. Васильева, бурувдеттачуи гIонча П. Кисьтеева, слесара М. Ибрагимова, лаборантка В. Комсмяклиос, кхыбараш.

М. ГОЛЬДИНБЕРГ.

МУРДАША ЗАКОНАШ ТЕЛХАДАРА ДУХЬАЛА

МА МОГИЙТАЛДА

Письмош, письмош, письмош. Уж дукха я да. Тайп-тайпарча наха яздаьд уж. Цхьадараштa кIал яздаь кулгаш болхой да, шоллагIчарна кIал яздаьраш — хьехархой, кхоалагIчарна кIал яздаьраш — механизаторий. Цхьабакъда, цу массанена а дагалаттар цхьа уйла я, цхьа дош да: обществана духьалара гIулакхаш лелаеча «БатIал - Хьажий» мурдий тахьмадашцен царна юкъе чIоагIагIа дакъа лоацарашцен цкъаза сел тамашийна кIаьда хIанах Iаьдал?

«Уж ме лукташ, — деш вай письмош тIаре, — тхоашкаьа духхьале баланда лаш оаха яздо, кхьача бесса Наьсарен района бала дукха а дукхагIа бола нах — уж ба вай мехкахча церригача халиъаша цхьана сийрла кхоане — коммунизм хьалъеш боакха тешамеж башха - дикен къахьегамхой. Цудухьа машар хила магац тхона реакциони боли а лелабеш, зуламаш а деш, цу цхьан хамна берригача советски наьха мел йолча бокъонех пайда эцаш болча, кийрабьаннагий цу вIамигача тозбилгаш...».

«БатIал - Хьажий» вежарий аьле цIи йоаккхарий цхьаболча тхьамадаели царна тIехьалаттараехи, общества духьала цар лелаеча гIулакхех ца двора духьар «Шайхалбьнина» дезаь яхача 1967 шера «Сердало» газета тIа кепатехача статья тIа а 1969 шера «Грозненский рабочий» тIа кепатеха араьккхача «Шайхалбьнина» къуй» яхача корреспонденце тIа я. Мурдий тхьамадашa шоай мурдаш мустбе болх беш а боаш пиьха хьакъ дуь. Шоай хIама тоадаре кхиметтел уголовни зулачаш девах а кхоачамбаьIаш уж.

Царех дукхагIарна це доагIаш дола Iаьаш хиьа. Масала, БатIала аийнй йоI — Медова Лемка обществана пайдавеча къахьегаме дакъа лоацаш хинная, цхьабакъда, из новкъа даьнналаш пенна хьерi къахьеташ а ледаь шийна пенсии хьожадийтара, 69000 эзар совгIа сом паччахьалкхен ахча лочкьадаьа цо. Лаьпа чуйолла суд йай Медовайна.

Угоаоеш Iазап даьа БатIал-Хьажий цхьаькха мурд а — цу тайпарча наькъаца 1000 совгIа сом паччахьалкхен ахча лочкьадаьча Муцольгов Шаишаркъий Iаьттийна. Цхьабакъда, факташ деча тешаллагIа, хIанзара цар тхьамадаши цар гIулакх дIахо хьоашаш, юха ца а бовлаш, цоай бIеха гIулакхий дIало а лелавеш ба.

Аралиев Таьштамаxа Махьмад БатIал - Хьажий мурдий тоабо вIашагIъеллача Белхароев БатIала кхоамчоав гаргара саг ва. Из цу тоабацар цхьа холлагIа вола мурда а воацаш цун тхьамадех цаI ва. Цу наггахь санна ишттa аьлча мегаш дале, «шайхаь» хIанзале а кхийнаш зуламаш зараш чьа суд такха, цхьабакъда, хIана юха а паччахьалкхен кисa кхайтав. Шийна пенси хьожадийтара Аралиев Iаьшта бахкийтача сумаш кхы а гIулакх дола духьала Юртовски районе пеший Наьсарен райсобесе дIачулелача документех Къилбаседа-Казахстански областa Тачански Iаьвизо шерагIча совхоза яина. 9 бетта мара болх бина стаж йола цхьа справкa мара ца йийса. Вокх лерригача шерашта дIенттенараш хара документаш да. Хора справкаех Аралиев Махьмада лочкъаде кхийна паччахьалкхен ахча леррига а 3246 сом да. Цо, 0,32 га приусадебни участок шийна йоллаенеьа а, паччахьалкхена лаьттах кхы а 0,18 га дIелаьцай. Уж зуламаш бахьан долаш 1967 шера уголовни бехкетокхаме вахар Аралиев. Наьсарен района халкъа суда дахь приговор кIаьда хилатех республика Лаккхьерча суда юха а даьнна, цIаьхха дуйнийта цу суде хьалхьожалаьдар. Цул тIехьагIа деха кхо шу дIаваьнна, хIаьта зуламхо хIана а Iазап тохкенза ва. Из а дицдаь да, цо лочкъаза ахча хIана а цунгара хьадаьккхаза хилар.»

Хьаттача хIама дац, сел тамашийна кIаьда хIанах Iаьдал цу «шайха» сибате ийрзача жулликаца.

Цу мурдий никъ лелабеех духьачача хана хьовха ка веш мишта вуталгаш БатIала воккхагIвола аийна воI а Сурхохаточа мурдий тхьамада а — Белхароев Исраьил. Цунах даьна я дийцаш моттигерча кепайоазон тIа, хIаьта я ший бIеха гIулакх дIахо хьош ва из. Цу малаоа мурдий ваьккхано, хьалгатIа дуккхаза а суд теккхачо мурдашкара йоахача хIамилгех кхоачамбац хилохал делаю. Зуламаш ду Ший дахь гIулакх хьал я даьца дIаволавеcинача ший вола Мухьмада совхка автомашинна ийнай цо. Цу ишана тIехьено ший шега тергa Назрановча автобусхаче болх баьб бе йоакхаш водительски харо бокъонаш я йолаш. ХIаьта хIанз, вIалла бокъонаш я боахаш, чехкаш лел на законегIа йоаиаш ийца автомашина.

Ер я цхьаькха шайха БатIалХьажий гиша тIехье — цуа тIехьенах эггара къоагIар — Белхароев Аьхьмад. Сунженски районера Орджоникидзевски станице вах из. Назаре цIенош да цуа мурдашна айхха бувзам лоттабу, хIаьта цар чIоагIа лоархIаш а ва. Хьалаьнная цуина, мукъа ха шоргга йолаш, хIана аьлча цуне меттел тиза чу болх бер цуа сесаг я.

Со болаш а вежарий Даудбеков гIар — ИбраьхIама Хьусейна а, ИбраьхIама Iаббаса я. Аушев Жарапа Исраила Тоалиев Кьовсама Абукара «зэв даьохIа» биографеш. Шоаш яхар кхоачашдаре цхьанна хIаманна юкъорлаш уж: хIинза лелае, кхераташ тIатувса, декараш де болалу уж. Масала, Советски Iаьдала духьалкхча организаце юкъе дакъе доацаш хилавах Даурбеков Хьусейна йIаьхкача хана чабаьтe вала суд гьяр. ХIаьта хIана а хвоцахьаьшанa лел на, шийна хьашт боинарштен ше ахаг на зоаштeн кхераж тIатувс цо. БатIал - Хьажий мурдах ваьнна дина гIулакхашта тIехьашка хьулавена леса из тайна вакал за «шайхашна» цIена мурд а лоархIаш хьаваттавоа.

СурхотIарча наха шоай юрт вIашагIхийттеча эгIадбаха дуьцаш Белхароев БатIала мурдаш гаргарча сагахи — Аушев Жарапа Исраьилах. Общества пайдана бола беш вай из, йоккха приусадебни лаьтта участок я цун, лоахан да.

Ер ва цхьаькха, чIоагIагIа вола БатIал - Хьажий мурд — Албогачиев Мусий ИбраьхIам, из къажжаш а цхьаккха хIама дац. 0,5 гектар хилиаз йолча приусадебни участке шоаш цIеноц хьаллаьд. ЦаIаш шийнен шийн сесиаг, хIаьта вожаш 100 шу даьннача шийн нанна. цуина кхы а етт, шилар, жа а лүш. Цу гIарсашта лалла йитт цун кхо сесаг чунаш кхм а кхоаьш цIеноц. Цу тайпар, участке ше ла вах хьина хетийта гIерт из «шайх». Ошш тамаш йоI я, цу фаьлгех тешаш бола нах я кораборгIа. Бакъда, СурхотIара цхьа юрта Совет яц дувах тешаш. Юртсовета кулгалхоша гIад а бахе гел справкаш: «Албогачиева шийна участке шийна нанна цIенош даьд. формина къахьетта боахам а баь дIанклаестаьй из. Бувбаналла ийт йоашш я, хIаьта цудухьа боахам къовстабар законегIа лоархIаш дац... Къахьийта хьатIазоагIача хIамах яхаш Албогачиев, совхоза болхлочо санна ерригача льготех пайда эц цо...».

БатIал - Хьажий мурдашцарча «шайхала» баьчаеча кулгалхоша обществана духьала шоаш лелаеча гIулакхашна чIоагIа телхаду советски законаш. Хоаш да, «БатIал-Хьажий» мурдаш цхьаннахь а регистраци йиза бола, регистраци яьци мурдий тхьамадашта я. ХIаьта культий хьакъехьарча законодательствага диллача цуо бокъо ца далла гIулакх де а дийнах теша я.

БатIал - Хьажий мурдаша общества духьала леладу гIулакхаш кхы а дукхаь дувца йиш яц. Цхьабакъда, хIана теш йола цхьаьна кхычоа да. Вай хана сесагIа хьар сенгухьa баьнна уж везнташ. Мурдий тхьамадаша леладу зулаже гIулакхаш хоаиахьа лерхIоая кхоачамбаьIа ца а Iеш, уж соцаде деза ха хьатIехкьаьеча?

Бакъда, вай советски законаш дукха тIа эгара гуманнегIа да. Цхьабакъда, советски гуманизм — из массанолча хIаманне гештелга дац, цудухьа цхьаннена а мукъабеннабила вай демократизмаха гуманностах спекуляци яш. МоллагIа зулам дараш Iазап тIаотталдерга. Мурдий тхьамадашa из къахьетта шаьдa кхетади деза: хIана аьлча из дIадех Наьсарен райоперча къахьегамхоша, ерригача республикерча къахьегамхоша.

М. СУЛТЫГОВ,

«Грозненский рабочий», 1970 шера 13 май.

ХЬАЙБАШ ЛЕПАДЕРИЙ КЪАХЬЕГАМА ВАХТА

Чакхбоалаш латт юбилейни шера хьалагІа бутт. Шоай берриге низ тІанйца социалистически декхараш кхоачашдара тІаберзабьа къахьегача фермай болхлошта низкъала ха яр дІаяхар. Дале а вай республике кІеэнга ец хьайбай продуктивность лакхъеш йола а паччахьалкхен планаш толамца кхоачушъеш йола а коллективаш.

Ханал хьалха кхоачашъяьй паччахьалкхенга дуьх доккара ах шера план Нажой - Юрта, Урус-Мартана районаша. Фуаш доккара план кхоачашъяьй МалгІабика, Наурски районаша, шура йоккара, Шелковской, Суньженски, Наурски, МалгІабика районаша. ХІаьта ерригa республика хьайнача 16-гІа май тІаккхоачаш Даьхенга дІакхаьча шура дІадахача шеро укх ханачул 22 процент дукхагІа я, фуаш — 43 процент.

Ала деза, даьха толамаш во дац. Цхьабакъда хьалхалаттача боахамашта нийсса долаш ца тІехьадусаш я, тІанйца декхараш кхоачаш ца дераш. КерттІерча даьхье кхерам болаш да паччахьалкхенга шура йоккара плани кхоачаш ца яр. Хьэзаргьа вай Грозненски район. Цу района боахамашта кхоач республике йоаккхача ерригача шурай кхоадагІдола дакъа. Дуьна дезаш цу тайпара йоккха район тІехьаюсаш хилар мел кхераме да. ХІанз цхьа бутт совгІа ха мара йиган хьалхара ах шу чаккдала. Бакъда цу района боахамаша паччахьалкхенга шура йоккара ах шера плане 44 процент мара кхоачашъяьц. ДІадихача шера укх хана хиначул лохагІа я шура яккхара темпаш.

Хьайбай продуктивность дикка лакхду ха я яхха. Майн ючи бетташка воарча даьгІенашка доажадарах дукхагІа хул лоахадара йоаккха шура, хІаьта цунга дІадодар лоха хул. Цудухьа хІара района, хІара боахама специалистий хьайбаш леладерий декхар да хьайбашта тІаккхета дулхи доахангара йоаккха шурен укх бетташка дикка лакхде.

ЯлхайттлагІа май тІаккхоачаш паччахьалкхенга хьайбай продукташ йоккхра ах шера план кхоачашъярах йола

СВОДКА

(план проценташка).

районаш	дулх	шура	фуаш	тха
Ачхой - Мартана	79	56	62	8
Ведана	86	—	84	20
Грозненски	56	44	82	11
Гудермеса	62	70	49	16
МалгІабика	53	71	109	2
Надтеречни	52	37	59	1
Наьсарен	65	53	66	2
Наурски	48	72	113	4
Нажай - Юрта	126	—	80	8
Советски	89	—	66	40
Суньженски	73	72	87	1
Урус - Мартана	138	81	54	11
Шаьла	77	64	69	9
Шелковской	45	87	87	1
Ерригача республика	[illegible]	60	81	3

ДОАКЪАР ІАЛАШДУ

Паччахьалкхенга хьайбай продукташ яхарен уж йоккарен темпаш лакхъяра доккхий декхараш тІайнад республика колхозийн совхозийн хьайбаш леладерашна. Уж декхараш кхоачашдеча хиланза даргаела керттера хьал да тайн-тайнара доакъар кхоачам хилаза Іалашдар. Цу гІулакха укх шера дикка шердаьд республика боахамаша алатен доакъарен культурай дІахо лаьттаи. Цу тайпара доархІаме да цонех бизза пайда ецар а.

Тоъал ца я юртбоахама къахьегамхой доакъар Іалашде болабенна. 18-гІа май тІаккхоачаш колхозаши совхозаши 11,0 эзар гектара тІара ораш тІаьинен дІайийнен баьцаш хьекхай. Дика отталаьа уж балхаш Наурски, Грозненски, Шелковской, Надтеречни районий боахамашка. ХІаьзлекъа республике Іалашъяьй, 1,6 эзар тони йол, хІаьта 1165 тони аьда витаминни хьоар я даьккхал. Хьоар йоаккхиига геттара дика оттадаьд Грозненски районе.

Хьайбашта кхоачам хилаза тайп-тайпара доакъар Іалашдара дош маларра къоастаде йиш ец, нагахьа санна хІара боахаме доакъар Іалашду лаьрхІа бригадаш, звеньяш дІашагІа ца йоккхе. ХІаьта республика боахамий шортта торонаш я укх шера хьайбашта мел эша доакъар Іалашде.

ЗВЕНЬЯША КЪОВСАМ ЛОАТТАБУ

Лаьрхіачул дукха хьалха дІаделадир тха механизаторша укх бІаьсти кхашкара балхаш. ДІадахача шерашкачул дукха хьалха дІайийр оаха укх шера гидуаргаш, хьажкІаш. Цудухьа уж культураш дІаолехьа аьча культиваце оасара баьцашта баша зе даизар, хІанз аьлча уж цу хана дегІаинкаиза яр. Уж культураш дІайийнкачул тІехьагІа шерра къовсам боарждабе бийзар механизаторий цу баьцашца. Иштта гидуаргаши хьажкІаши хьетІаила йоланлалехьа деррига кхашка цикъара мекха баькхер оаха. Цхьабакъда цох кхоачамхилазяр. Сиха дегІадоагІаш дар оасар. ХІаьта цхьайолча участкашка из котдала мегаш а дар.

Дика вІаштІехьдаьа леладу цу культурашта обработка вага «Красное знамя» яхача колхози механизаторша, къаьстта Хасалиев Іаддрахьмана. Ленина цІерагІча колхозерча Калмыков Сергей Матвеевича, Солнышкина Георге Яковлевича, кхыччер звеной коллективаша. Цар из болх дика чакхбаккхарах хІанз цу звеной кхашкара оасар хІалакдаьд.

Шаьла районе республика хьажкІаш леларий семинар йолча хана звеньяшта аккордно-премиальни хьисапе хлапи тлалга мишта вІаштІехьдаьккхад хьоэжеш хилар уко «Россия» яхача колхозера звеньевой Кучеравенко Николай Иванович. Цуо звено тха района эгара хьалха цу методаш хьажкІаш кхее яьннай хІанз. Цу звеной укх шера 100 гектара тІа я хьажкІаш. Из деррига кха хий дехкаш а да. Дукха аьда звено коллективо шоай хьажкІаш дика хьуикъакра. ХІанз культиваци еш ба уж. Деррига балхаш дика чакхдоах цар.

Цхьабакъда берригa механизаторши цхьатарра йоакхо еш бац цу лоархІамеча балха. Уж сагота бац балха ди мичча тайпара чакдаьнна даьнча. Цудухьа цар кхашкера культураш ачо баьцаша хьалйинкъай. Цу тайпара сурт баргадайра тхона укх деношка «Россия» колхоза Новоселова Анатоле кулгалдеча звено кхашка. Цар 150 гектара тІа я гидуаргаш. ХІанз культиваци еш ба уж. Из болх цар нийса йой хьежача гучадаьлар культиваторах доахка урсаш аьрха долга. Цул совгІа агрегат лакхача скоростах болх беш яр. Из бахьан долаш цар чаргаххьа беш хинна бола социбе а агрегат кхай тІара дІаяккхе а бийзар. Цу тайпара механизатораш дукха бац. Цхьабакъда цар ледарлонах болхама холуш зе-м ду.

Лоша аьлча района деррига боахамашка сихбенна обработка е болабеннаб. Техан дена химически оасар де йолалургьа плх агрегат.

Д. ПИЛИПЕНКО.
Наурски района юртбоахама управлене керттера агроном.

Михо терия я еш цІа байрах аргІа «Путь к коммунизму» яхача Шелковской колхоза правлени чуйолча цІенош тІа.

ДИКАГІЙОЛЧА ФЕРМЕ

ХІанз из байрак урагІьахийтай Владимир Ильич Ленин ваь бІаь шу дизара сийна тІанйца шоай социалистически декхараш толаме кхоачашдьча шурий-товарни ферма болхлой коллектива сийна.

...Дубовской станицал арахьа колхоза центральни усадьбера шин-кхо километр дІахо, шерра моттиг дІелаьца дагІа хьайбай боахама гІирсаш. МугІарагІа хьаллат коровникаш, телятникаш. Къаьстача цІеношка я доахан дахка отделени, лаборатори, хьайбаш леладерий клуб.

Тух тІа а даьнна улаш хьсса ара яр хІанз ферма йола моттиг кха-дий шу хьалхагІа. ХІанз цу хьайбаш леладеча ферма балха боахкача, хьахьегам дукхабезача наьха кулгаша йоза тоаьй из моттиг, соний гаьнаш кхаьй.

Ферма механизаци яра йиш хилийтар къахьегам оасарле лакхъе, продукци дикка алсамъяккха. Цу ферме керттера уйла тІайоахийт хьайбаш - доакъарца Іалашдара. Укх тІехьарча шерашка колхозе дукха хІема даьд общественни доалаша доакъерий чІоагІа база хьарра. Из декхар кхоачашдара кІезига лоархІам болаш ец укх шера 2 эзар гектара тІа доакъарийна лаьрхІа дІайийна баьцаш.

Дика вІаштІехьдаьхан цІенан ду колхозо доакъараш кийчдара балхаш. Хьайбаша Іа доакхаргдолча моттигашка кьатІеуза йол.

Детта доахан хІанз юкъ-юкъе мера ара ца хецеш чусоцадаь кхоэб. Фермана гонахьарча участкашка дІайийнай доаьцийна лаьрхІа баьцаш, хІанз уж моша йоллашеха хьекха а хьекхаш доахена вак сиха буц. Цо доккха ноаьостал ду колхоза бІаьстан хьалхарча беттанка хьайбай продуктивность Іан беттешкачул лаккагІа хилийта. ХІара кхоабено Іаттагара 455 килограмм шура аькхай апрель бетта.

ДІадаза шу балха хьоккамаш во доацаш чакхдаьккдар колхоза хьайбаш леладераша. Паччахьалкхенга шура йоккара шера план 128 процент кхоачешйир колхоза, Юбилейни шу дІадолалуча юкъа ферма коллективо Даьхенга рапорт делар шура яккхарен паччахьалкхенга йоккарен пхе шера план ханал хьалха кхоачашъьь килар. Петилетка хьалхарча диъ шера колхоза шурий - товарни ферма 52 эзар центнер шура яьккхар, пхе шера заданигІа яккха езаш хиннача 50 эзар центнера метте. ХІанз 56 эзар центнерагга дІаккхьчай из цифра.

ПланагІа паччахьалкхенга йоккха езача 42 эзар центнера меттел хІанзлехьа аххай 50 эзар центнер. Ах шера паччахьалкхенга шура йоккара план хІанзлехьа кхоачашъь яьннай. Хьайбаш леладераша, ленински къахьегама вахта а этта, паччахьалкхенга укх шера планал совгІа беркІ эзар тони шура йоккха лаьрхІад.

Шура дукхагІа яккхарах дувцадоахке, довкъарази доахан дикагІа кхебарази дийца Іе йиш яц. Из тийша да доахан кІезиг ца делийташ дебадарьхи цар фу тоадерзен.

Цу колхозе укх тІехьарча кхаь шера дикка тоабенна шурий-товарни фермера племенной болх. Специалисташа кулгал я ден, продуктивность лаккагІа йола доахан кхеде гІерт доаркаш, снотникаш, телятникаш. Из боли ІаьснІ кхадаргара дІаболабу. Іеса Іодаьчул тІехьагІа цун чІоагІа йоаккхо ю укхаза шийтта шера доахан дахкача отделена къахьегаш хьйоагІча ноа. Зубкоас, Цун кулгах цу юкъа чакхдаьнна бІаьш ІаьснІ. Уж деррига я низ болаци унахцІенаи кхедаьд.

4—5 бутт баьннача тІехьагІа фермера се ІаьснІ сиргІилгах хьа а къоастадий, шоай къаьстта группа а йий кхоэб. Боькъонца диза а диза дийна долаш эзача 250 — 270 килограммал кІезигагІа доацеш дозал хилча мера осеменени яц шинараша.

Доаркашэ даим йоакхо еш ферма специалистий оагІонгахьара тІахьожам лоаттабеш гІулакх да доахан дахка кийчдер. Дукха хьашха дакха шинараш массаза я. цІенкъа шуре Іойоаккхаш датт, цудухьа цар продуктивность лакха а хул — шура 2300 — 2400 килограмм.

Ши шу хьалхагІа боахама чуцкара расчет йолаьй ферма. Цо дикка ноаьостал даьд хьабоакхача продукцега дІобода мах лохбарам къахьегама дисциплина чІоагІъяран.

Укх шера биъ бетте баьча бельха хьохкамошка хьежкеча колхоза шурий - товарни ферма коллектив районе къала петтарох я. Ерригa йоакхаш йола шура 4 800 центнерага дІяховаяьй. Из 15 центнер дукхагІа я хоахк цу хачналца яьккхачул.

Дикача нахах, уьшалча къахьегамхоех латт ферма коллектив. Хьинар айденна, къахьегама оасарле лакха йолаш къахьег цо. Шерра социалистически аьд наржай царна юкъе къахьегама хьоккамаш лакхдар, тІанйца социалистически декхараш кхоачашдар дукъа. Царца ба колхозни къахьегама ветеранаш, дикагІа бола доярк, шоай гІулакха говзанчаш коммунисташ КПСС обкома член Вера Иванова Балани Нина Андреевна Анохиная. Пхийтта шу да Вера Ивановнас цу ферма хадданаза болх бу. Доахан детта говзанч а коллектива дега ма хетта нокъост а я из. Укх шера биъ бетта ше леладеча доахан группагара 20,5 эзар килограмм шура аьккхай цо, а хІара хкоабача Іаттагара 1381 килограмм. Къона коммунистка Нина Андреевна Анохина Балана ученица я. Ялх шу да цо цу ферма болх бу. Цун цІе хьалха латтораша юкъе я. 1968 шера бахча балха результаташка а хьежа «Района дикагІа йола доярка» яха КПСС райкома диплом елар Нина Андреевнай. Уж шакъе доарха цаьа санна, дукхаза я ВДНК даьха йоацаш хиннай, совгІата медалаш тийнай царна.

Соахк дикагІа йолча пхе доярчана социалистически Болгаре бахе мах боацаш туристически путевкаш елар. Укх шера март бетта колхоза парткомо аьча решенигІа Дубовской станицерча культура ЦІагІа культболалеша йоккха къахьегама хотало яьккхача ферма болхлой коллективана «Голубой огонек» оттайнр. Из чІоагІа саньердаме, безам тІабадаш салоІа сайре яр. Балха ди чакхдаьннечул тІехьагІа культура ЦІагІа гулбелар доаркаш, телятницаш, бежа Іуй. Колхоза правлени парткоме цІерагІа къахьегаме даьха толамаш даькъала дувцаши баркал олаши къамалаш дир колхоза председателя Н. П. Травина, парткома секретара В. И. Птацника, МТФ заведующе В. И. Иванова. Цул тІехьагІа къамьлаш дир доаркаша. Цар дувцар шоай опытех лаьца, шоай гІулакхех, балха тІарча шоай новъостех. Хьайбаш леладерий заявех оттадаь художественни самодеятельноста доккха концерт а хулаш чекхъалар «Огонек».

Юбилейни шера доккхий социалистически декхараш тІанйцад цу ферма коллективо. ХІара кхоабача Іаттагара 2900 килограмм шура яккха шоай дош дай-ба колхоза хьайбаш леладераш.

Я. ФАРИНОВА.
КПСС Шелковской районна секретарь.

УЗБЕКСКИ ССР. Миллион гектарел совгІа долча пайда эца йиш йолча лаьттех хозахета аьннадац Голодни (меца) аре, аьнна. БІаьшерашка иллай из Кызылкумий барханашен (гахьарешен) Туркестански дукъон. Сырдарьа яхача хиво дІадийнар хьакулача баркетарча атагІенех къоастаь.

Октябрь котбаларца мара дийналлезар из тишъенна йокъаенна аре. Советски Іаьдал отташ, 1918 шера, В. И. Ленина кулг а яздаьархийцар Туркестане хий диллара балхашта 50 миллион сом ахча хьожадеш дола декрет. Фархадски поэмашта уллуа хьаІайра кулгашца хьабь форд. Яьссача аре даьхар Кирова цІерагІен Южноголоднистепски каналаш.

Ах миллион тони боамби чубаль хІанз Мецача арен кхашкара. Паччахьалкхен амбарашка кхоач керда карадерзадаьча лаьттара фийг бола алат, баьцадаьраш, сомаш, харбазаши пасташи. Яьсса иллача ара хьаькъттай городаш, заводаш, боамби чакхбоахка предприятеш, дика тоаьь совхозий усадьбаш. ХІанз чухьийхаб кІанз а пайда ца эцеш йола Джизакски аре карадерзаш. Хетаргахьа укх пхе шера дикка хувцамаш де йиш хургьа Голодни арен географически карта тІа. ХІанз карташ тІа ІажагІча басарца белгалъеш йола Кызылкумешта лоаллахара йоккха яьсса аре, кастта баьцара бос болаш хургьа. Карта тІа оттадерга машинаща хий дуллаш дола Джизакски канали Санзар хи тІара Джизакски водохранищен.

Аре карадерзаеча болх баш я дай-мехке кердагІйола техника. ХІара шера лаьттаиш карадерзаду.

СУРТАШ ТІА: XXIII-ча партсъезда цІерагІча совхоза центральни усадьба (лакхера яр); Южноголодностепски канал; керда лаьттамш карадерзадеш латт.

А. ГОРОКРИКА сурташ.
ТАСС фотохроника.

ЯЛАТ ХЬУВКЪАДАРА

Тха района хІара боахама кхаш леладерашта хьалзашка доккхий декхараш латт юбилейни шера. Уж кхоачашдера кІанзе а дена денла дардовия балхаш дукха да. Пропашной культурашта макхаш дахар, мугІарашта юкъе культиваци яр, оасар дар, хІаьта уж культураш нийлхъар — деррига балхам ха тувла ца йолийташ сихен даккдахэ дезаш да. ХІанз аьлча уж балхаш дарах тийша да дІайийна культураш дика хьувкъар.

Пропашной культурашта юкъе яхера эгара халагІа я шекара свекла. Тха района боахамашка 1365 гектара тІа дІайийнай из. Деррига кхашка мугІарашта юкъе культиваци яьй. Цул совгІа мугІарашкера оасар дІа а доакхаш нилх а еш болх баьб. Геттара дика оттадаьд из гІулакх «Кавказ» колхоза кхаш леладераша. ХІанзале 310 гектара тІа йийнача шекара свеклаца шоалагІа культиваци еш ба колхози механизатораш. ХІаьта, цкъара нийлхъаьча шекара свекла мугІарашта юкъе шоалагІа оасар деш а латт. Уж балхаш дика вІаштІехьдахарах геттара дика хьахулаш латт из мел йола культура. Цу тайпара дика оттадаьд шекара свеклана обработка яра гІулакх «Дружба» колхозе. ХІаьта, кхыча боахамашка шиц-кхоь дийнахь цкъара культиваци яьц, хІаьта нийлхъеш оасар даьц эргьа шекара свекла. Бокхха теркам тІабахийтаб боахамий специалисташа гидуаргаш санна пайдана культура укх шера дукхагІа дІаерзи, хІаьта из дика хьувкъаяран. Района боахамаша 1967 гектара тІа дІайийний гидуаргаш. ХІанз уж дІайийнача кхашка мугІарашта юкъе культиваци еш, хІаьта мугІарашкара нийлхъеш ба кхаш леладераш. Ала деза цкъара культиваци яь хьинналга. ХІанз мугІарашта пхоргІа обработка е болабеннаб уж. Белгалда лоагІа гидуаргашта гІулакх деча цхьацца долча боахамашка укх шера юкъа доаладаь керда гІулакх. Масала, хьэзаргьа вай «Октября 40 шу» колхоз. Гидуаргаш кхеерга дІайолха средствааш кхоара кхаш леладераша лаьрхІар деррига балхаш механизировании хьисапе де. ХІанзалца кулгаша нийлхъйора гидуаргаш. ХІанз тракторни культиваторашца мугІарашта пхоргІа букетировка ю. Цу гІулакхо торо хулайт гидуаргашта обработка яра ха лоцьеи хІаьта уж хкеерга дІадодар кІезигдeц.

Шекара свеклаи гидуаргаши санна дикача хьали тІа и массадолча боахамашка дІайийна хьажкІаш я. ХІанзале шоза маккаш доьхад пхорагІа. мугІарашта юкъе культиваци яьй. Кхача боахамашкорчул дикагІа хьахулаш латт хлатв йийна хьажкІаш «Кавказ», «Октября 40 шу» колхозашка, «Гудермесский» совхоза.

ХІанзалца ца дийнача тайпара дукха дийна укх шера тха районе баьцадераш — 360 гектар. Къаьстта чІоагІа гІулакх де дезаш культура я из. Нагахь санна культиваци яра, оасара дара, уж нийлхъара балхаш тІехьдоала дерхІача тайпара дика хьувкъаргаш баьцадараш. Цудухьа баьцадараш дІадийнача деррига кхашка механизировании хьисапеи кулгашен обработка яь йийнай.

Пропашной культурашта гІулакх аьр дуцеча хьоаха ца дича делаш садоахкача звеноча хьамашие къовсам лоаттабар я. Масала, шекара свекляя садохкачи хІанзашта дукъане обработка ца йича, цар цхьатарра еррига хІалакергьар из. Цудухьа деррига кхашка дустаца шозза опылени яьй. хІаьта цкъа доккха хІмакатаца обработка яьй. ДІадахи Іа дІайха дихарах кхайка геттара дукха хьахиннай вокхахухиргаш. Цхьатарра дукха ва дора цар гурахь а бІаьсти а вача культурашта. Цудухьа дукха хьахьега дийзар уж цІенъяь дІахара. БеркІ бІаь гектара тІара доххаж техе кІа тессар. Цу гІулакхага дІадахар 80 тони кІа. Цхьабакъда дІайийна хІамаш йоччер кІалхара яьхар.

Укх шера бІаьсти соь скъа хиларахи малхбоалехьара бехье мух хьехкарахи дукха гурахь дув хлат дайнад тха районе. Цхьабакъда, мичча тайпара дале а юбилейни шера тІанйца декхараш кхоачашде чІоагІо аьча кхаш леладераша лаьрхІар дайнача хлата метта бІаьсти юа хлата культураш дІаІ: хлатн борин дутег. ТІанйца декхараш кхоачашде мишта торо хулийтаргьа юрта боахама культурашта кхоачам полаш хий тохаро я. Района деррига боахамашка шин смехх беш ба из болх. Из гІулакх ледара ца литара шоалагІча смене болх мишта бу хьожаш тІахьожам лоаттабу районе. ХІанз хий дилла даьчад баьцадераш дІайийнача деррига кхашка. Хий дуллаш латт ерригача кхача культурашта а. Бовтаний полевьльцикаша лаьрхІад укх шера ерригача культурашта кхоаза хий тохар. Цу гІулакхо торо хулийтаргьа укх шерарча хьувкъама лаьрхІа йийна культураш яерхІача тайпара дика хьувкъа.

В. КОПАЕВ.
Гудермеса района юртбоахама производствени управлене керттера агроном.

ПОРТФЕЛАШ КІЕЗИГАГІА ХУРГЙОЛАШ

Производства эффективность айена чІоагІа доаркІаш болаш гІулакх ца кулгалдара структура вІаштІехьаяккхар. Ца эшаш йола хІамига а йоккха я нистаеш. Сов портфелаш лелаю нах къаьстта новкъа хул тха совхоза ца санна доаллане производство йола.

Цхьайола моттигаш нийслу хьаьда лекхаш чакхданха дезадаш, кІезигах а болаш, «командо» телефон дукхаІ а болаш. «Сов йолча ниастанеша гІулакх мелду, кхоачаш ца дайташ сеьха доах лоархІамеха хеннадаш, шоайла «дагабуваш» сов ю йоаш нахаь, — йоах Л. И. Брежнева Хьаркомерча такторни заводе В. И. Ленина юбилейна хетальча гоаьжестиенни собрание ше ьача доклада тІа.

Да-я из мишта, Масела укъацарагьа вай тха совхоза шоалагІа йола ниха отделени. Цхьа гІулакх де дезаш кхача дукхача пхенна едагаьлар, дукхача наха дІатІахьтІа декха дезаш хул из лекхаю. Шоайла дийца а дийце гІулакх вІалла кхоачаш а ца ешлІачаккх из доаккхаш хулая а дукха моттигаш дийслу. Масала совхоза директора, я керттерча специалиста эгара хьалха управлешна дІатІахьа кхоачашде дезача моллагІа бола декхар. Цо шийла ловехьа деттача феэма заведующеш, я тракторни бригаза бригадира дІагІацуа яр. Цар нисе а чоа ьий тайп-тайпара гІулакх.

ТІехь - гІехье теркам тІаадийта колаленнад тхо цу гІулакхашта. Хаиаси, хьалхашка хатача декхараш, пай вшаога хьежжа эргаяха, кІезигье ноаьбе доладеннад тхоай структура кулгалдар. Дукха ца эша портфелаш лелаю нах гучабаьхаб хьалхара баьла тоххаро. Масала, кукхача шерашка вІалла ца эшшане я тха совхозе лелаяь хинна тракторни парка эксплуатаци еча кулгалде хьожахаь инженер - механик. Фу кулгалдергьа ко цига? ХІара бригаде бригадир, кхыбола нах ба из декхар кхоачашде, совхоза мастеркашка заведующи, механикаш бе тракторашш. ккентарь цхьа ханлахьа кийне хилийта я вагга деррагІа бола байта я декхарийла болаш.

ХІанз из санкци оаха хІаькъхиай. Йиша хІама дац из киндюкерa машаа аьнна. Гучаьбалар цхьакха инженер я. Из инженер фермашта механизаци бита тІадилла. ХІаьта из совхоза фермашкача мала вІалла бІаргийла а хиннаааш, а цул хьале хІама я хиниадаш из цига волча укх мастеркиш шера. Иштта хаза ле хІама доаша. хинияэр тха инженеотІахьожахо я. Уж «инженерш» цига дІа а баьха белаж тІа билла мухь хургболча. дІа-кьа хьожабьб.

ХІанз хьожаргва вай тракторни бригадашка. Тракторни бригаза бригадира отделене управлениши цхьаи гІакда тІа баргІаш санна бар - хІара отделене цхьоцца бригада чаоа чи тха. Вешта аьнча цхьаа бригадина дола деш ши кулгалхо хулво дукха шоайла лакхьехьа лоехьа болаш. ХІанз тар из мишта?

Бехке бараш цу бригадирий гІоначаш бац. Цар кхоачаш йола бригадирий функциеш. ТІакккха бригадирех шовши мишта хийнзаб я ца хоеш шоллагІа бола управляющеш хулаб. Эгара хьалха уж гІоначаш бригадашка дІахьажабьча хана царна хьалхашка уаттадаь декхараш хувалденадар. Цу хана совхоза мастерскеш хье яр. Ший ханнахьа дика кийч я хь доаккхаш техника. Цудухьа, цу мастерскешка ца хулуш дисае бригадашка шоаш эгала цар ьаьна тьожабаь хиннаб уж. ХІанз дикка кийтъаьча мастерскешка аяха ю ремонт. ДукхагІа ба опыт йола мастераш. Оаха бригадиршта дІатІаьхкай царна вІалла хьала йоаца функциеш. Уж дукхагІа пайда лургболча хьожабаьб. ХІаьта хьалагІа ба сона хІанз болх яхаш латкъаш бригадирех цхьа саг а вац.

Иштта кхыча моттигашкара а дІаьбхай оаха уж тов йола ца эша хІамига я йоккха я «портфелаш». Цар совхоза массе дита дІаланй (шера лаьрхІана), 11.220 сом ла.

ХІаьта я из хьалхара гІа мара бац. ДІахо кхы а кІоаога кхы я хила гІайохийтаи бе деррІ оаха из бола «Из декхар яра лаьт хІара предприятиена, совхоза, колхоза хьалхашка», яхаш дувц из лакхехьа йийнача Л. И. Брежнева докладе тІа. Фу ке лоархІ оаха цу хьажекъа дІахо?

Тха теркама керттера объекташ отделенеш я. ХІанз тха совхоза специализаци яьккь тІа яьннай. Чуоргаиь хьайбаш кхоаба боахам ба тхабоа. Цу гІулакхо тхона торо хулийт цхьацца йола гІулакхаш эрга лаха, уж декхарашка хьежжа вІаштІехьдаха.

Дукха керттера специалисташ ба совхозе уж сонна специалисташ отделенешка а ба. Кхоачашдео цхьа декхар за ца шоллагІча хьалханка бехкткхаме я ба.

ХІанз хьожаргва вай управляющега Совхоза моллагІча керттерча специалиста хьалхашка бахктане ва из. Масала, керттерча агрономо енна распоряжени, предписани кхоачаш ца йича отделенешка агрономо управляющена кІеле дІатІаьбха. ХІаьта совхоза директора хьалхашка а бехктокхаме ва управляющи. Венига аьгча ер гела дезаш ва из. Административни линех — директора, агротехнически, зоотехнически кхача гІулакхех долча декхарашка диллача — специалисташа. Цу гІулакхо инициатива тоІаю, бера доал доахнаш, балхах доггаьюйт, me болх боча метте боаьэпна лья гІулакха да кортайташ. Из практика хьахьокх.

Уж тормозаш кулгалдара структура юкъе дІахха а, хІаьта из найдаленгІа хургйолча тайпара вІаштІехьаккха йиш йола а хьахьоах анализа. Фу де деза цу гІулакхи? Эгара хьалха хІанз санна территориальни хьисапе а ца еш производствени хьисапе хургйолаш вІаштІйоккха еза отделенеш. Тха совхозе мел йолча отделенех — цхьа отделени а метаргьа шой къаьст-къаьста подразделенеш я йолаш. Уж подразделенеш я цу отделенеца чуйорІаш йола кхоь тракторни бригада, кхаь ферма шой тайпана цехаш. Цу ерригача цехашта кулгалдеш цхьа управляющи ва, бригадашка, фермашка хІанз бараш буе. Керттера специалисташ хІаразар шой отраслех бола беш хурга, хІаьта отделенешка хинна зоотехникаш, агрономаш — фермашта бригадашта кулгалде хьожабу. Цу кулгалдошкара совхоза керттерча специалисташ де дезар хьадехаргда.

ХІанз дешаш доалхане кете а дукха кала хІаьта дац из структура вІаштІехьйоаккхаш де дезар. Пайдане гІулакх долга тхона гучадалар бакъда.

Цхьан дийнахьа де бац йолаш хІама дац из. Хако кхыйола варидаш а яла мег тхона.

М. КОТИЕВ.
Наьсарерча «Октября 40 шу» яхача чуоттадаь хьайбаш кхоабача совхоза керттера экономист.

УЖ ДАИМ ХЬАЛХА ЛАТТ

«Самашкинский» совхоза пхьоалагІча отделене партийни организаце 23 саг ва. царех 19 юкъарчал доацаш материальни производстве болх беш ва.

В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна аьржача пхьа юкъе а бахача дикка балха хьокхамаш гойт коммунисташа.

ХІара дена нормаш 120—130 процент кхоачашъю коммунисташа Урхоа Дашас, Магомадов Пахрудина, Зугуев Халита, Дебаев Алте. Массанена хьохкам тел цар.

Болх дика бу коммунист Махмаев Аджевор керте деттача шурий-товарни ферма. Шура яккхара хьалхарча квартала влан 130,7 процентиш из паччахьалкхенга йоккара плен 127,5 проценти кхоачашъяьй цо.

Балха доккхий толамаш даьхадаькъаьера юбилейна воккхагІа вола ва Іе коммунист Товсултанов. Пазанх хІара бІаь жийна тІехьа 90 Іаьхар хила боатІеча 115 ба шуп.

Партийни организаце кхашка беча хьетама балха юкъе а хьанаре дакъа лоац коммунисташа. Шоаш агитаторш хиларах тарра цар бокхха кхетама болх бу ярхьаршта юкъе.

В. СМИРНОВ.
КПСС Ачхой-Мартана РК инструктор.

БАЬЦА КОМАРАШ ХЬАЯЬННАЙ

ХІанз 16 гектар лаьтта дІалоац Суньженски района «Ассиновский» совхозе баьца комараш.

Из культура дика кхее кхош бола дукха говзанчаш ба боахаме. Цар хьанарах хьакулча беркатаІ йоакха пайда боал боахама. Укх шера шоай бешара 100 тони комараш чуя загаба ухказа. Нагахь санна укх гаргара хана ша ца тохе из декхар цар толамца кхоачаш а дерга.

Дика вІаштІехьдаьхад балхаш Адуев Хьамида бригада баьца комараш кхеераша. Ши - кхо ди хьалха цкъара комараш хьаьньхай цар шоай бешара. Боахама заводе хІанзле дІатехенай 5,5 тони комараш, хІаьта укх денойка горожанашка йоккха я йохьийтаргьа уж. Мах беча организацешкара экспедиторш бахкарге хьежаш ба совхоза кулгалхой.

К. ЗУРАБОВ,
агроном.

КАМБОДЖЕРА ХЬАЛ

НЬЮ-ЙОРК, 21 май. (ТАСС). Американски информационни агентствашен газетий корреспондентащеч деча хоамех «Камбоджа беча тIемэ» хьаьйт США-си цар сайгонски марионеткашел камбоджийски халхьадукхьалара агресси шерлуш хилар. ХIинэ камбоджийски территоре тIа шоай гIулакхаш леладеш 80 эзар интервент ва. Американски сайгонски эскарал совгIа, камбоджийски халкъа патриотически низашта дукхьалара тIема операцешта юкъе дакъалоацийташ ба «Кхмер-серей» яхача отрядий американски разведывательни служба Iомабаь а кийчбаь а бола маьхах оттабаь нах. ЮПИ яхача агентства корреспондента хьахийт Къулбехьан Вьетнамерча лаьрхIа долча американски диверсионни эскарера самолетийна боалабаьча ниттта болча камбоджийски племникаша тIом бу Пномпенера къулбехьара — Малхбузехьара, № 3 болча тIа наькъа бIоахала.

ЮПИ яхача агентства кхыча корреспонденце тIа йоах Камбоджа фордана тIадоагIа блокада лоацача юкъе хилара 7-ча американски флота деррига керда кемаш.

Меконга малхбоалерча йисте, Камбоджа тIехь дукхьал уллача Тонлебета чIоагIа йоккхий топаш ета. Из бахьан долаш городера дикка дукха эзанеш йохаяьй, бахача кхьрешача нахах нах бэзбаьб.

Цу хана чухь Къулбехьен Камбодже чудаьнна сайгонски эскар американски авиаце хьал а доалаш кхьалбаседа оагIорахьа дIахьалхабха дала гIерт, бахьда чIоагIа дукхьале нийсалу цукна.

«Нью-Йорк таймс» яхача газета тахан язду, ВIашагIкхийттача Штаташа нах а хоаш мукIаргдо дир 30-ча июнал тIехьа Iа, Никсона яхачоч американски эскар камбоджийски территоре тIара дIадахача сайгонски эскар цига дIиса тарлуш хилара. США оборона министерства викалаша йоах, Камбодже дIахо ера операцешка дIадахаргаш цига бIаьхача хана сайгонски эскар хилар, кхьметха, хила тарлу, кхыча американски союзникий, къаьстта вьича Таиланда подразделенешка уж чIоагIде дезаш а.

Газета белгалдоакх Камбоджа территоре тIа дусаргдола сайгонски эскар американски авиаце хьаллоаргIахилари цунна американски советникаша хьалха лелаергIхилари.

АХЧЕИ ГЕРЗИ ДА ЛАЬРХIА

ВАШИНГТОН, 21 май. (ТАСС). Официальни визитах США кхаьчий Израиля кхыча мехкашчарча гIулакхий министр Абба Эбан. Израиля министр США пачхьалкхен министраца Роджерсаца вIашагIкхийтта хилар.

* * *

Цунца дувзаденна ТАСС комментатора Ю. Тысовски язду:

Израиля дипломатически службана керте латтача ВIашагIкхийттача Штаташка нь визит дIайода израильски военшина агрессивни гIулакхаша Гоогарче Малхбоален районе хьолбаь кхохьям лакхьлуча хьале. США пресса израильски неравноазонон цхьа вывод ю Эбан Вашингтоне вахар дэ «Фантом» яхача истребителий-бомбардировщикий керда партии укх гаргарча пхе шера США-гара йоккха эзам эиел. тIема-политически хьалдоацнаргIа шедал гIертилга. Дегадоахийта доагIа дIадахача шера юкъе Тель-Авива Джонсона администрацено 50 «Фантомах» латта самолетий парти. хIаьта ниттта «Скайхок» яха штурмовикаш, «Лаьтта-фо» яха ракетош США-ра хьэна Израиль болленна хилар.

«Лос-Анжелес таймс» яхача газета хьадешех. США цу хана Iомаба эоэлевир 100 совгIа бола израильски летчик.

Цу хана 1969 шера октябрь бетта Вашингтоне ше яха йолаш Израиля премьер-министра Голда Меир дIадийнар керда «Фантомаши» «Скайхокаши» вIар.

Вай ханера эггара кердагIа тIема герз США-гара дахиха гIерт Израиль. Тель-Авивски экстремистаашта из эш хьал дIахо а кхохкадара, тIом соппабоаь дихех IарбIий мехкашта низ бара плацдарм яра, шерра агресси яра хийлача. Американски пресса язду. США цкъаболча къаьсттача цаха кхетаду израильски военщина лелэрар.

19 мае «Вашингтон пост» яхача газета гучадаьккхар Израиля ВВС-о къаьлагIа американски бомбаш тебаш хилар, хетаргахь, ниттта бомбаш меттал кхыдола герз а тел. «ВIашагIкхийттача Штаташа, хетаргахь, Израиле къайлачIа новкъостал дешь хилар эггара хьалха къьэдакр.— йоах газето—дIадахана кIоргIа президента Никсона штатий губернаторашта ьича совещане. Гоогарча Малхбоалениях лоам бош, президента лорэлуши тешаши дийцар ше будо йиш йоааша цаьхьана ВIашагIкхийттача Штаташа Израиля новкъостал деш хилар. «Израиля кхы тIа а самолеташ кредиташ лургд, — йоах ший аргIана «Нью-Йорк таймса», — хIаьта ниттта, хетаргахь, оборонно хьакъехьа кхы а айхагIа гIулакхаш леладоргдолаш цхьа соглашене а сотья».

Американски техника чотах Израиля ВВС наступательни арсенал лакхьар израильски агресси эскалаце новкъа боккха кхорале гIа хургд. Из бахьан бола бекхтокхам тIабож Тель-Авива керал хьаллапахача океана деххьарчара.

В. И. ЛЕНИНА ХЕТАЮ

ДАКАР. (ТАСС). Ленин корте латташ хиннача. cийлахь- йоккхача Октябрьски социалистически революце лоллайр Африкера а кхыча континенташкао, в колониални система, ялаиий истори кхьх чопадо эзва хьакийлакр, аьлар Гамбе просвещение министра Ибрагим Гарба-Джахумпа. Батерсте В. И. Ленина хетаьь бола фотовыставка хьелалаш.

Империализмений колониализмении духьал тIом лоаттабена халкьий къамаш мукъадахара болэм шерберя гIулакх дош ханний хIана гIулакх дош а я В. И. Ленина ялаш, аьлар гамбийски министра. хIаьта къамаш кхаьнана массе а дахьбе дика толамаш дахара хьоала а тел Советски Союзо, африкански континенте дегIадахарIа мехьайта йола практически опыт хьикула хьаст а ба из.

Выставка эа В. И. Ленина ваIараха цо баьта балхахи Iувиаш дола Советски пачхьалкхе хьаллахарах доле фотодокументаш.

IАЬДАЛА ЖОП: РЕПРЕССЕШ

НЬЮ-ЙОРК, 21 май. ТАСС корр. Э. Баскакова хьахейт:

Террорал репрессейн новкъосталца тоIа гIерт американски Iаьдал мехка дуккхара университетанкен колледжишкен зш латта выступленеш. Майяме цийна «Флорида мемориал колледж» яха студентски митинг болхьяра тоадамаши бIаргех хий хьийта газ тоха гражданни бола полице подразделенеш хьайтийне. 15 сог болжине ватаа.

Хьалхе а цхьа доарзIамех Джексоне нетгий студенташа топан тохарах дукхьал аьрна Мичиган яхача штата университетера 130 студент лаьцан.

Полице боххьу йоаца гIулахкхаш летаздаь дукхьал Тескалуса (штат Алабама) аьна демонстрацена юкъе дакъа лоацаш хиннарашта тIабеттабалар «порядок лоорбараш». Цу каьпрехой маьяцпаь демонстрацена юкъе дакъа лоацаш хиннарех 37 сог лаьцан.

Мехка дукхача лакхера дешара заведенешка дукха хо йоалаш хиннарашка 3 сабытеш объективно тохкаш а хьайтара бог хара гIулакхаш дy цу хана чухь Вашингтона.

КЪАХЬЕГАМИ КАПИТАЛИ

Франце объединеной йоккхагIа болча хал профсоюзе тIехьехамах Гавра 7000 металлиста забастовка яй заводах дзашаш администраце массехк болхьо дIаккхарах «Вандель-Сидалор» яхача Агонданжерва «Мозель яха департамент) компанье кхьа пишой болхлоша а дIахо яш а забастовка. Алеии лакхдаоо дIадех нах.

Забастовкай болам Реюньон яхача гIайрен тIа а кхаьчав «Франце фордал доьхара департамент). хитиозабастовка ер 15000 совгIа болхлоIашлошьер ва. Уж хьаллдьшар металлах хIамаш ера предприятеl болхлоша. транспортникаша, поеоапна. Лоашача хинара забастовкаш яй шоасаше система болхлоша. таможенникаша Реюньонера къахьегамхой гIерт материальни хьал тоадайта, хадданза лакхлуш латта маьхаш лохдергдола гIулакхаш чехка тIаэийта.

Алаеи лаккхара тIехь чIоагIа къовсам тоттабу «Пилкингтон» яхача английски фирма кхига дзна предприятеl болхлоша а. Забастовкаш йоаха гIерташ компане администраце фирма заводаш йола гоподе Сейнт-Хеленсе хьайхой кхи тIа а полице нарядаш.

ТIеххьарча шераш ка дегIадена техникий театра коллектива творчески вахар.

ХЬАЛХАРА ТОЛАМАШ

ТЕАТР

Шу хьалха гIадвуташ событи хилар театре: ГIалгIай труппа хьахилар. Цун режиссерадаьла эггар культура Московски институтa режиссерски факультета заочник Делаев ЯрагIи. Цу хана деза эIамигача зрителашта цу труппа оттаьй ши спектакль. Из опыт Iоаль йоаш кхьначаш коллективо душ йола экзамен яр.

Театральни культура элементарни знанеш, актерски говзал, техникаш лелайра чоалхане техника карарзае йийзар къонача артистий производствени балха хьалашка, планах йоагIа спектаклаш а уиттаеш.

Хьалхара гIа бьыкха баьнаб. Ниттa йола труппа хьаяр ниса хилара юкъаьра вывод е а, режиссера энтузиазмах, берий театра актер хила лерхIаш эггара хьалха гIа баьккхарех дувца а мегаргIа.

ХIанз, цу шин спектаклех цхьаннега — «Боккхий моастагIий» яхачуига хьежжача гучадаьлар цхьа моллагIа йоацаш къаьстта дика актерски говзал йоаллаши из керда гIулакх дезавин Акиева Тамарен Оздоев Алики хилар. Цу шиниe а оаз, дикки дика я, теника оимал а геникаш лелаера техника а дика карaерзаю.

Из постановка оттиар ЯрагIе дипломни болх ба. Институт яьккхача а укхаза дIахо болх бергболаш ва Делаев.

Эстонски драматурга Ую Лейса язьяь пьеса я хержар. Цу тIа дувш жIале кIазилган циска кIоригаш юкъера доакха доттагIал.

Техническе опыт йоацашехь дийна, дика хьехьокх ше хержа ловзаю жIале кIазилга образ автора А. Оздоева.

Акиева Тамаре ший циска кIорига — Мике памалаш хьаю йиIига деза хола кийчьенна хилар, панас боча Iомаяр доаллаш.

Барзача жIале роль йоа вайна къонача режиссера ловзаеш. ЙоагIача ритмах дика кховчанъю цо постановка тIа дагалаьца действи.

Доп доахача циска роль кхоачамбоалаш ловзаеп. Эггара хьалха яла доагIа техника йоагIаш йола силуэти барзкъен дац. Пьеса тIа дувцачох циск йиза, гIожа мешанка я. Къаьстта хола, эггара тIеххьарча молах дола барзкъа пунга духхош хилар ловра.

Пьеса тIа автора ниса хойтаю я зIый: машари беркате дари дехалга, цар тIа кхача гIертыга. Лятера В. Костоева геттарь дика, лирически шIеко гойт пайна из.

Борз спектакле А. Оздоевна моллагIа дика каргIаьаьния роль я.

Матросски костюмаш юкхача боабишка кIоригашка гIолла керттера Акиева Тамаре е йолаш коллективо доаккхача дог гIолача иллe хозью спектакль.

Берашца дьича къамаьлах гучадаьлар цар ерригa образаш нийса кхетаьь хилар. Эггара дукхагIа малагIа образаш езаслар шоана, аьнна хьттача кIаьнкаша аьлар: жIале кIазилг Кики, хIаьта йиIигаш—Мики. ХIаьта ихьан кIаьнка сомача оазаца: «ХIаьта сова-м борз езаслар», аьлар. Из а маIан долаш да.

Берша спектакла боча маьха тIера а яьнна, са безам бар профессиональни театра труппах лаьца дувца. Цу коллектива кхоачеи йоахо еш лоацца шIи яккха мегаргьа кхьа пункта Къаьгта, техникий я ала йаш иц «Боккхий моастагIий» яха спектакль. ДуккагIча даьхе бокьонна долча театра спектакла копи да из. Дийнача вахара моттигаш кIезига хьаю техникаша. Техникий специфика дIалех театре эттача кхоллара хьайлаешка цхьан хIалиан идейни лоархIам бола мезанспенаш уттаяр, декараней лоачаеш гIулакхаш дар (ахувсаллар, тхоаня тIа, хехa тIа лачкъар, и, кх.). Уж ерригa элементаш новкъа а хеташ кIезига я Цу гIулакха дукхьал цхьа режиссер а тр бехке? Цунца нийса спектакль оттаеш даьхьа лаьца маний художник а, Мичай тиьаь шерал совгIа йолча хана Iоаль художника Н. Листопадова опыт, цун творчески фантази? Наькъе да кхыдола балхни дика дaьча режиссера Л. Ширинга бIарг хьанийхача нийсале а, кхоачамбоацараш доахка спектакль оттаьь.

Постановщика Делаев ЯрагIе шийна могар даьь. Ший балхах доахка кхоачамбоацараш мадарра дувш цо, из да режиссер профессионально дегIаволгIаш хилар. Цул совгIа из дукенна воазача. «техникий гIулакхий частера» СССР халкъа артиста Сергей Владимирович Образцова хьалхале лелаеш йолча техникий Московски театра курсашка деша водаф а вар.

Нохчий труппа вIашагIтохаш дукха ха яьккха хилар дага а деха, юха а дувца дезача отт кадрех дола доп, дIаяхача хана хиинга гIалаташ ца хилийтар духьа. ХIаьта берий театра терко ца еш Iерг мичай комсомола обком. Бакъахьа хургдар цо труппана эша нах итт класс йистеяьккхача, художественни самодеятельносте юкъе дакьа лоацаш болча кагирхошта юкъера комсомольски путевках къоаста бича. Из творчески уйла я. ХIаьта культура министерства цига бахиига йиш я культпросветучилищеш йистеяьха кагирхой. Бакъда хала отт укхаза районашкара ништа боагIача наха чуIе фусамаш кийчьяра деш. Техникий театра мичай е квартираш а е общежити я. Из бахьан долаш дукха дIабуьт балха эттараш, лакхбалийташ спектаклей художественни боарам, лоаццача хана, труппа боакьонца профессиональни хургболаш студиний болх бе йиш хилац.

Г. ШЕДРОДАРОВА,
театровед.

Дукха нах хул къаьстта кIема СССР Лакхехьарча Совета хоржамашка къахьегамхой кийчлуча хена Старо - Атагински юртарча библиотеке. Цхьабераш лекцега, беседега ладогIа, шоллагIбераш керда газет а журнал деша боагIа уж укхаза. ДоаггIаш дола гIулакх а дий дIабохийт уж библиотека заведующе Пашаева Зинандас.

Сурта тIа: библиотека заведующи З. Пашаева книжкаш дешарешца Джабраилова Азманицеи (аьрдехьарьар) Чигаева Зарацеи.

Д. ВАСИЛЬЕВА сурт.

ТУРИСТИЧЕСКИ ГЕОГРАФИ

Шерра-шера дукхагIа шерлуш йоагIа Грузе турнам. ХIанз хьалхаш латташ туристски объекташ дукха я республике.

Наькъахошта гIулакх дикагIа дилийтар духьа Пушкина цIерагIар Тбилиски педагогически институте географе кафедре отделени йиллай туристски географе специальностагIа.

Педагогически института географе кафедра заведующе профессора Джавахишвили Георге АПН корреспондента дийцар:

— Географически факультетерча туристски географи отделене кхаь группе дешаш 75 саг ва. Эггара хьалхара специалисташ 1973 шера арахецаргба оаха. Цар бола бергба республикерча гайп-тайпарча туристски организацешкои легарашкеи.

Цу тайпара курс дукхьашха вIашагIболлаш я тха. Студенташта къаьстта знанеш лургья Грузе лаьттах тIайоалача хIамех, туризма экономиках, турнам вIашагIйолларахи дуй методикехи, лоамашка гIолла а гIаш а ича доахашкарча туристски географехи кхорамлен техникехи. Грузе исторен географехи, кхыти знанешех.

Лакхи практически занятеш сагьа турнама дахьхе йоккха опыт йоаш йолча специалисташа.

Кердача отделене хIара шера хьаьйийбергба оаха студенташ, хIаьта цIоагIа эшаш бола лакха квалифицированни специалисташ кхьа теорхиларах дог тийна а да тхо.

Цу цхьай хана нистнтута географически факультете укх шера дукхьашха вIашагIбехьай гидаш кийча цар говзал лаккьюн курсаш.

Мераб Лордкипанидзе,
АПН корреспондент.

ОБОРОНА ДЕШАШТА ХЕТАЯЬ

Селхан КПСС обкома политически просвещене ЦIагIа писателий журналистий культурно - просветительни учреждений болхлой, районий гражданска оборона штабий начальникий совещани хилар.

Совещани хьайийллар Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместитела Л. В. Дидигова.

Гражданска оборона пропаганда вчара творчески организацей лоархIамех зеккхарашна яха доклад йир Нохч - ГIалгIай АССР гражданска оборона штаба начальника Н. А. Кокоева.

Цонцех къамаьлаш дир Грозненски телестуде йоккхагIа волча редактора В. А. Горемыкина, республики писателий Союза правлене председателя Р. С. Ахматовас, ВЛКСМ обкома оборонно-массови балха отдела заведующе Х. Гиззелиева, республика «ШIена жIаргa» комитета председатела М. А. Албогачиевас, республика «ДОСААФ» комитета председатела С. А. Костоева, Грозненски нефтемаслозавода гражданска оборона штаба начальника М. М. Костоевa, писатела С. Чахкиев, кхыбар.

Гражданска оборона знанешта шерагIа пропаганде е аьнна республика творчески болхлошна дола кхайкхолл гIайдир совещане доакъашхоша.

С. БЕРДОВ.

ВОИР-а Нохч-ГIалгIай областной VI-гIа конференци

Селхан Грознера В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецe хилая ВОИР-а Нохч - ГIалгIай областной VI конференци. ВОИР-а Нохч - ГIалгIай областной Совета болхах отчетни доклад йир областной совета председатела В. Н. Евдокимовa. Ревизионни комиссе балхах отчет йир ревизионни комиссе председатела В. И. Ситникова.

Цонцех къамаьлаш дир «Красный молот» завода новаторий Совета председатела Колпак, ВОИР-а областной Совета члена Алексеева, Нефтемаслозавода цеха начальника Иванова, Грознефть объединене» ВОИР-а Совета председатела Севастьянова, «Ставропольнефть» йоккхагIволча геолога Бабукова, «Малгобекнефть» НПУ ВОИР-а Совета члена Козырева, «Грознефтехимзаводы» объединене инженера ВОИР-а областной совета президиума члена Каверинас, ВОИР-а Чечено - Балкарской АССР областной совета председатела Душмазокова.

Областной совета ревизионни комиссеи харжар съездо.

КЕРДА МАРШРУТАШ

Укх тIеххьарча шерашка дукха баьлаш ду Нохч-ГIалгIай автотранспортни болхлоша пассажирий хьашташ дизза кховчашдара. Пассажирски транспортах дикагIа пайда эцара кийч а еш, дукха мероприятеш чаккхоах управлене.

Пассажирашта гIулакх дара город Грозне хьайийллай таксеш леларгйола керда маршруташ: «Вокзал-Аэропорт» автопавильон. Южный-центральни рынок».

СалоIача е цIей деззеча деношка республикерча къахьегамхой Нохч-ГIалгIайчен районашка салаIа баха йиш я. Цул совгIа пу деношка Ваисан чIожа Чигемски кхурхохолгаш долча, Нальчике, Кисловодске, Баку. ЦIей яхача курорте, сигала йессара озераш долча, кхычахьа ух экскурсе нах ийне ухла автобусаш. Ерригa а укх шера хьайийла экскурсионни маршруташ 20 я.

Укх шера цхьоалагIча июне дена кхы а керда ши экскурсионни маршрут хьелларгья йиь маршрутни автобус вай республикерча тайп-тайпарча моттигашка лелаергья, цхьан маршрутах доалхарча республиканкa ухаргья экскурсионни автобусаш.

Шоатдийнахьа кIирандийнахья эггара дукхагIа пассажираш хулача маршруташка (город МалгIабек, Шелажи, Науре, (кхы а керда рейсаш хургья, цул совгIа массехк маршруте рейсаш а дукхагIа хулийтаргья.

М. ТАТРИЕВ,
Нохч-ГIалгIай автотранспортни управлене пассажираш дIа-юха ахулара йолча отдела инженер.

ЦIАЙЗА ШЕЛАЛ ХИЛЧА

Советски Союза Гьнарча Къилбаседане ргутни замилг массехк шоатнга градусал а хIаьте укхаза шоазтьа итт градусал а лохлуш хул. Цу хана массазарча научукашна болх булац. Из хIанад аьлча, царна юкъалийта пластификатораш хана йоаьалле царцара дIа а къьсте, шелал хаучук лорав ца могаш юс.

Пластификатораш а йоацаш, поларни гонал даьха тешшача болх булургболаш йола научукаш хьоаьга, — шоашта хьалкашка цу тайпара деххар оттадаьд полимерни материалий Ерригсоюзни Iилма-тохкама института специалисташа. ХIанала а хьадаьд массазара пластификатораш уш йоацача шелал лоалуча научукий шя тайпа. ХIанз укх сальете лабораторешка тохкамаш деш да уж.

(АПН).

СПОРТ

ШАХМАТАШ

Российски Федерацe хьалхала яккхара город Куйбышеве дIахьоча шахматни чемпионате дакъа лоацаш во Грознера спорта мастер В Дорошкевич. Дика хьоккхамаш гойтт цо хьае. Цхьаккхе а кот ца воллаш чаккхдаьлар Дорошкевича Карповаца (Московски областъ), Рашковскеца (Свердловск), Копылоаца (Уфа). Аникаевца (Новокузнецк) хинна вIашагIкхетараш. Ялхе хьалха латтачарех ва из ловзара бархI тур чаккхъьиначул тIехьагIа. ВорхIеа 4,5 очко я цун.

Сула залера

ЗАГ ВИЙНАЧОА ТОПАШ ТОХА СУД ЯЬЙ

Нохч - ГIалгIай хьун боахама Управлене начальника В. Г. Колотушкин чорах бех а е вечa М. А. Дзагаева угоеван дош дийцар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча суда выездной сессе «Красный молот» завода культура ЦIагIа.

Дзьча зулама бехке а лаьрхIа, М. А. Дзагаевна топаш тоха суд яьй.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллен Грознен кувцлуш моржаш а йолаш, дукхагIча дьвкъе йоачан а йолаш, малхбузехьара гIаьккхача боаргые мух а хьекхаш ха киле а фетара температура республике гIолла 20 — 25, Грозне 22 — 24 градус йоакхал йолаш хила а тарлу. ДIахорча шин дени шин бусе хушалуш моржаш а йолаш, ихьанцайолча моттигашка цхьан юкъла догIа а лелхаш, ды а къувкьаш, товла чIоагIа ша а тохаш. малхбузехьара. цкъала. къилбаседа - малхбузехьара гIаьхьаьча боарвые мух а хьекхаш ха киле а фетара температура бийсашка 8—13. деношка 17 — 22 градус йоакхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанция.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

23 МАЙ

В. И. Ленина цIерагIара майда. 18.00 — музыкальни концерт. Цул тIехьагIа «Красный молот» завода культура ЦIен художественни самодеятельноста коллектива концерт 20.00 — Хроникально - документальни кинофильмаш.

В И Ленина цIерагIара культура Дворец. 18.30 — Ахкинаре кинолекторий. Документальни короткометражни кинофильмаш да. 19.30 — Баьшарча театре химический культура ЦIен художественни самодеятельноста коллектива концерт 17.00—«Отважное сердце» яха къоначa зрителa театра спектакль.

С. М. Кирова цIерагIара культураи салоIен парк. 19.00 — Баьшарча театре № 3 йолче берий музыкальни школа дешархой концерт. 17.00 — Грозненски городской комсомольски организацe 50 шу дизара хетаьь комсомола торжественни Пленум. 18.30 — Музыкальни эстрада — Нохч-ГIалгIай филармоне симфонически оркестара концерт 20.00 — «Бераш бахьле Iомалар» яха лекци. «Тхо къона гвардиш я» яха кинофильм.

«Красный молот» завода культура цIа. 16.30 — «Чего же ты хочешь» яха Кожевникова книжка тувцарга.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. 19.00 — Пенсе дешашта йола консультаци.

Химикий культура цIа. 8.00 — «Тевхьара тургаэ» яха школьни цIея. 10.00 — Короткометражни кинофильмаш.

Пролетбата цIерагIара культура цIа. 19.00 — «СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта накъадолхаш» яхача книжни витрицера беседа.

24 МАЙ

В И Ленина цIерагIара майда. 18.00 — музыкальни концерт. Цул тIехьагIа Пролетбата цIерагIара культура ЦIен КИМ цIерагIара клубен художественни самодеятельноста концерт 20.00 — Хроникально-документальни кинофильмаш.

В И Ленина цIерагIара культура Дворец. 19.00 — «Буржуазни демократия советски демократия котъплар» яха лекци. Ахкинарa кинолекторий. Тематически кинофильмаш хьокхаргдa. 14.00 — Халхара зале бальни халхара хьалхара республикански конкурс. 20.00 — Баьшарча театре В. И. Ленина цIерагIча культура ЦIен Дворецa талкъа драматически театра спектакль.

С. М. Кирова цIерагIара культураи салоIен парк. 19.00 — Баьшарча театре доттагIчен концерт Къилбаседа-ХIирий АССР-а халкъан академически хоре Нохч-ГIалгIай республикански музыкальни училища хорен выступлене. 18.30 — Кинолекторий. «Общественная порядок ларяча общественноста роль» яха лекци. 20.00 — «Тхо къона гвардия я» яха кинофестиваль.

«Красный молота завода культура цIа. 11.00 — «Уссурийски тайге гIолла никъ бар» яхача темагIа йола киноутренник. 17.00—Кинолекторий. «Встреча с прекрасным» яха кинофильм. 19.00—Эчнода общежите бахача кагирхой сайре.

Пролетбата цIерагIара культура цIа 14.00 — «Фаьтий дунеч гIа» яха утренник.

Химикий культура цIа. 11.00 — «Малхи, фон, хии вайна найдане да» яха киноутренник. 12.00 — Къонача футболистий яьхаш 17.00 — Черноречье бахач кагирхой заявках дола музыкальни концерт.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. 19.00 — Харжархой сайре. Художественни самодеятельноста концерт.

БАТУЛИЗМИ ЦIАГIАРА КОНСЕРВИРОВАНИИ

27 апреле вона хьал тIа а хоаш цхьа сахь сaг воалавир гор. Грознерча 1-ча городской больнице. Цамагара гIоарал доадаьдар, чIоагIа корта лозабора, не лозайора, бIарга са толхадаьдар (бIаргашта хьалхашка дохк латташ, хIамаш чоалхьбаш сана хеталора). Царех наI велар.

Цамогаш хилара бахьан дар цIагIа консервировани яьча баьцалаарех дохьаж хьадалар. Ботулизм — унзаре, цкъаза цунах сaг деш лазар да Из кхеде я вай бIарга бIаргагуш йоаца микроб. Из микроб кхачан продуктан тIа еб. кхераме тохьаж-токсин арахец цо. Лазар хьандерa низаге дилава кунга кхочаргдо, лаш цхьаккха а дац химически бактериальни дохьажашта юкъе.

Ботулизма микробаш хул баьцалаараш тIа, соча тIа, деминалаьтта, бIехача хипа, баьцаяа. Лаьтта йоацаш хьалаш яйседача микробах спора а хул, лаьттанза яхаш шераш доах цо. Консервировани еш йолча хIамашка кIелж яккхийтарах, маринованчи арах, берхIала йоххарах спораш йоеш.

Сага кхераме иц спораш, цхьа бакъле, йIайхана меттен кислород йоацачаш хилчен ботулизма микроб арайоал спора чура. Микробаша, чIоагIа еба а ебаш сaг кхеш доле дохьаж тоес продукташ тIа.

Кислород йоаца хьалаш дукхагIа нийсле консерви банкашка. Ботулизма палочка летаьь консервировани продукташ бьцадараш, соя, жIале кускалаш, юа баьшаш — е ца галхаш кул е кхаьххара хьаж йоагIаш кул. Цудукха делехьа яь чу 10 минута кхехкае еза цIагIа консервировани яь хIамаш. Кхехкаро ботулизма дохьаж дохаду. ЦIагIа яь консервраш 10 градусал дIайхагIа йоапача моттиге доаттае еза. Яа доаздалале хьалхагIа бокъонца хьаж деза парга. Нагахь санна баьцаш йохаяь иле, тIера ноггIабеа сетта дале, бое хувцабенна бале, кхаккара хьаж йоагIе, цу тайпара консервировани хIамаш на мегаргьац.

ЦIагIа консервировани еча хьена эггара дикагIа яраш карж еза продукташ. Цу гIулакхa мегаргдац дохкадала доладенна, дукха лаьтта доаллаш йола баьцадараши соми. Бакъонца хьожаш хьахержа баьцадараши соми хица чIоагIа дул, стерилизаци ю (кIежйоаккхийт). Консервани еш дола «жIале кускалаш» фо чугIоргдоацаш дIакъовла могадац.

Нагахь санна кхачан продуктаех дохьаж даьннад аьнна хеташ моттиг нийслой, цу сахьате лор веха. Цо новкъостал дергда дохьаж кхегара бахьан гучадаккха, нийсача дарба якъ хьеха, цачагар дIахо ца даржийтара де дезар фуд ха.

А. КАЛАШНИКОВ,
горсанэпидстанце санпросвещене кабинета заведующа.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО

23 май

6.30 — Юрта Iуйре (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор 7.25 — «Сердалo» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.22 — Ашараш. 8.30 — «Республика» городацкий юрташкен гIоллех яха спецвыпуск (эрсий меттала). 8.40 — «Республика городашкен, юрташкен гIоллах» яха спецвыпуск (нохчий меттала). 8.50 — «Республика городашкен юрташкен гIоллах» яха спецвыпуск (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Кавказа Iуйре» яха радиожурнал. 17.00 — Концерт. 17.30 — «Къонахь» (эрсий меттала). 18.00 — «Сайнийнара концерт». 18.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13.25 — Орга яхача альманаха оагIонаш гIара (нохчий меттала). 13.55 — «Симфония» яха телефильм. 16.20 — «Аз бIаьшере вах гIулакхаш. 1947-гIа шу». 17.15 — Кинолаьхьахой клуб. 18.15 — Дукен мехкашта юкъа латтаче хьалех кола къамаьл. 18.30 — «Са ткъо шу дах» яха художественни фильм (хьалхара шоллагIаш сери. Серешта юкъе салоIача хана «Шоана, хIамига берашIа»). 21.30 — Советски литературен искусствен мастераш. «Надежда Андреевна Обухова» яха фильм.

РАДИО

24 май

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.30 — Хоамаш. 7.40 — Москва. 8.15 — Передачий программа. 8.22 — Шоана дикахета иллеш, ашараш. 9.00 — Москва. 15.15 — «Къомсам воттабеш дайнна эрза» яха Шерипов Султана очерк (нохчий меттала). 15.35 — Ашараш. 16.00 — Москва. 16.30 — «Литературни Нохч-ГIалгIайчен» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — «Къонахь» (гIалгIай меттала). 18.30 — «Шун письмош тIара. доттагIий» яха концерт. 19.00 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13.50 — Берашта. «Космонавтий улица» яха художественни фильм. 15.10 — Вай замлякох. Кагирхошта йола программа. 16.00 — Республикански хоровой общества берий коллективий концерт. 17.00 — «Знание» яха фильм - популярни киносерия. 18.05 — Эфире — «Къонахь». Алло, оаха яхь талантан. (ЦТ). 19.20 — Экране телетхьа произведенеш. 20.00 — Шоана, хIамига берашIа. 20.10 — ВорхI хи. Дукен хьашта программа. (ЦТ). 20.50 — «Коловия Лакфинар» яха художественни фильм. 22.20 — «Дмитров Эмиль иллеш» яха фильм-концерт.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-00; редактора заь. — 3-39-11; бехктоакхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культурен, промышленностен отделий — 3-42-30; Юрта боахамийи письмой отделий — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революции проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-00; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05099. Заказ № 2913.